

**Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровська обласна рада
Дніпропетровська обласна асоціація органів місцевого самоврядування
Дніпровська міська рада
Дніпровський Центр розвитку місцевого самоврядування
Управління статистики у Дніпропетровській області
Малопольська школа публічного адміністрування Краківського
економічного університету (Польща)
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Факультет менеджменту
Кафедра прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління**

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ РОЗШИРЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Матеріали науково-практичної конференції

24 квітня 2019, м. Дніпро

НТУ «ДП»
2019

УДК 35.08: 352.075: 342.6:35 (075.8)

Публічне управління та адміністрування в умовах розширення децентралізації та місцевого самоврядування: матеріали між. наук.-прак. конф., м. Дніпро, 24 квітня 2019. – Д. : НТУ «Дніпровська політехніка», 2019. – 86 с.

Збірник матеріалів науково-практичної конференції, присвяченої розгляду актуальних теоретичних та практичних аспектів розвитку національного публічного управління та адміністрування в умовах розширення децентралізації та місцевого самоврядування. Розглядаються підходи до удосконалення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, формування ефективних комунікацій у службовому спілкуванні, організаційні та адміністративні аспекти управлінської діяльності, кадрові процеси та технології у публічному управлінні.

Розрахований на фахівців, які професійно займаються публічним управлінням та адмініструванням, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

За зміст та мовно-стилістичне редагування відповідальність несуть автори.

Схвалено НМК за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування НТУ «Дніпровська політехніка» (протокол №5 від 06.12.2018р.)

Редакційна колегія: д-р держ. упр., проф. М.В. Болдуєв (голова), д-р екон. наук, проф. О.Г. Вагонова, канд. держ. упр., доц. С.М. Ісіков, доц. О.В. Горпинич.

ЗМІСТ

Бесчетвертна В.С. Реформа децентралізації влади як шлях до економічної незалежності регіонів.....	4
Болдуєв М.В. Соціально-психологічні методи управління в техніці публічного адміністрування.....	6
Болдуєв М.В., Чорнобаєв В.В. Сучасні проблеми підготовки державних службовців.....	9
Борисенко О.П., Карканиця В.М. Децентралізація як важливий шлях розвитку громад та територій в сучасних умовах розквіту України.....	13
Борисенко О.П., Сидоренко Д.О. Розвиток інформційно-технологічного забезпечення взаємодії органів державного управління та громадян у напрямку надання державних послуг.....	17
Вагонова О.Г., Досужий В.С. Методичні засади публічного управління щодо регулювання інвестиційного капіталу територіальної громади.....	20
Вечірко А.О. Шляхи подолання корупції в органах судової влади України.....	24
Горпинич О.В. Децентралізація: результати першого етапу та завдання на майбутнє.....	27
Ісіков С.М. Комунікативна ефективність публічного управління: перешкоди, принципи формування, компоненти ефективної комунікації.....	32
Касьяненко Л.В., Вечірко А.О., Сохач А.А., Халявка Д.О. Ділове спілкування як складова комунікативної діяльності в публічному управлінні.....	37
Касьяненко Л.В., Єфременко Д.К. Державна регіональна політика та розвиток територій в умовах змін.....	40
Касьяненко Л.В., Машевський А.М. Сучасні технології як складова комунікативної діяльності в публічному управлінні.....	46
Касьяненко Л.В., Панасейко Г.М. Місцеві фінанси в системі місцевого самоврядування в Україні.....	49
Касьяненко Л.В., Ситник Р.С. Сучасні комунікації та мовна політика у публічному управлінні.....	51
Ляхов А.В. Постать Михайла Грушевського та його роль у розвитку історії Української держави.....	54
Прокопенко В.І. Про інноваційний розвиток місцевої інфраструктури територіальної громади в умовах децентралізації.....	56
Сохач А.О., Донець Н.І. Вплив стратегічного планування на сталий розвиток об'єднаних територіальних громад.....	61
Трегуб М.В., Бондаренко Т.В. Інноваційні технології управління земельними ресурсами об'єднаних територіальних громад.....	64
Халявка Д.О. Імідж та його значення в діяльності державного службовця.....	68
Чорнобаєв В.В. Тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів як додаткове джерело ресурсів.....	71
Шаповал В.А. Теоретичні аспекти синергетичної трансформації об'єднаних територіальних громад.....	74
Тимошенко Л.В., Романюк Н.М. Підприємницькі ризики в сфері публічного управління.....	80
Яремчук І.О. Концепція удосконалення механізму державного управління адмініструванням податку на додану вартість.....	82

Бесчетвертна Влада Сергіївна

бакалавр групи 281-18-1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ЯК ШЛЯХ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ РЕГІОНІВ

В Україні вже четвертий рік триває процес децентралізації, ідея якої ґрунтується на підвищенні конкурентоспроможності та зростанні економіки відповідних регіонів [1]. Цей процес сформував, згідно з положеннями місцевого самоврядування, спроможній інститут місцевого самоврядування базового рівня – об'єднані територіальні громади. Згідно з реформою децентралізації, об'єднані територіальні громади на відміну від раніше існуючих сільських рад наділені більш вагомими повноваженнями та ресурсною базою. Перші об'єднані територіальні громади були утворені ще у 2015 році. На кінець 2018 року їх чисельність вже зросла до 876 од., що свідчить про значну інтенсивність цього процесу.

Реформа децентралізації наділяє об'єднані територіальні громади багатьма повноваженнями, зокрема:

- жителі об'єднаної територіальної громади обирають Спільну раду, де будуть представлені депутати від усіх сіл, селищ та містечок. Посадовою особою (замість сільської голови) буде староста.

- рада матиме власні виконавчі органи (юристи, економісти, інвестиції) і зможе ефективніше залучати ресурси для свого розвитку;

- громада отримує статус і повноваження міста обласного значення, що передбачає прямі стосунки з бюджетом та інші.

Окрім цього, громадам надаються певні додаткові можливості, а саме:

- громади отримують в управління земельні ресурси;

- самостійне визначення можливостей забудови в межах ОТГ, надання дозвільних документів, прийняття в експлуатацію будинків та інших об'єктів;

- самостійне визначення потреб та можливостей розвитку місцевої інфраструктури, надання послуг ЖКГ, утримання вулиць і доріг, та інші [2].

Забезпечення економічної ефективності та спроможності територіальних громад полягає і в збільшенні їх ресурсної бази за рахунок додаткових фінансових та майнових ресурсів. Основні з них: серед фінансових - 60% податку на доходи фізичних осіб, 100% єдиного податку, 100% податку на майно та інші; серед майнових - право розпоряджатися землями на території об'єднаної громади. 31 січня 2018 року на своєму засіданні Кабінет Міністрів затвердив постанову про передачу землі у власність об'єднаних громад за межами населених пунктів. Уряд надав розпорядження з 1 лютого 2018 року провести інвентаризацію таких земель із подальшою передачею земельних ділянок у комунальну власність відповідних об'єднаних територіальних громад відповідно до статті 117 Земельного кодексу України [3].

Отже, завдяки реформі децентралізації влади у регіонів з'явилися можливості вирішувати питання, в тому числі економічні, самостійно. За рахунок зміни обсягів податкових надходжень є можливість у більшому розмірі наповнювати бюджет громад, що призведе до більш ефективного розвитку інфраструктури та задоволенню суспільних потреб.

Бібліографічні посилання

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII / Верховна Рада України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> – Назва з екрана.

2. Які повноваження отримають об'єднані територіальні громади [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pogliad.ua/ru/news/yaki-rovnovazhennya-otrimayut-ob-ednani-teritorialni-gromadi-129955> – Назва з екрана.

3. Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р № 60-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2018-p>. – Назва з екрана.

Болдуєв Михайло Валентинович

*д-р наук з держ. управ., професор кафедри прикладної економіки,
підприємництва та публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ В ТЕХНІЦІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Публічне адміністрування розглядається як діяльність суб'єктів публічного адміністрування, що спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг. Ефективне публічне адміністрування є визначальним чинником суспільного прогресу, отже ключовою функцією такого адміністрування можна вважати прагнення до управління суспільством з метою задоволення всіх потреб громадян, тому варто акцентувати увагу на необхідності здійснення даного процесу за відповідними законами та принципами. До загальнометодичних принципів публічного адміністрування належать такі: пріоритет державної політики, принцип об'єктивності, принцип системності, принцип економії ентропії, принцип найменшої дії; принцип цілеспрямованої діяльності; принцип зворотного зв'язку [1].

Отже, публічне адміністрування являє собою складну взаємодію двох напрямків: тим, хто управляє; і тим ким управляють. В даних напрямках провідну роль відображають прямі та зворотні зв'язки. Тому актуальність та необхідність формування ефективної публічної діяльності органів влади та місцевого самоврядування визначається багатьма складовими, однією з яких є вміння керівників та виконавців організувати адміністративну роботу в умовах політико-економічних реформ. Техніка адміністрування публічної влади повинна в повній мірі реалізовувати основні форми і методи роботи з персоналом державних та місцевих установ, методи управління

дисциплінарними відносинами в колективі, основні види комунікативних технологій, що забезпечують ефективну співпрацю із зовнішнім середовищем.

Ефективність техніки адміністрування, зокрема, проявляється через ступінь досягнення завдань і реалізацію функцій діяльності адміністративних служб органів влади; дієвістю застосування методів управління дисциплінарними та іншими відносинами в колективі; результативністю корпоративної політики тієї або іншої установи; своєчасного вирішення основних психологічних проблем процесу публічного управління.

Управлінська діяльність керівників департаментів, служб, підрозділів органів влади відбувається у певній адміністративній системі, якій притаманні такі риси як: вся діяльність поділена на складові формально закріплені за певним підрозділом; кожен керівник наділений формально закріпленою заснованою на принципі ієрархії владою; наявність чітких стандартів, правил та інструкцій, які регулюють порядок роботи і передбачають відповідальність кожного співробітника органу влади.

Адміністративно-управлінські технології мають своє функціональне призначення, не суперечать економічним та соціально-психологічним методам управління, доповнюють їх, а в деяких випадках, мають підпорядкований статус. Зокрема, підсилюється роль соціально-психологічних методів управління в техніці публічного адміністрування. Такі методи є сукупністю специфічних способів дії на особисті стосунки і зв'язки, що виникають серед держслужбовців та осіб органів місцевого самоврядування, а також на соціальні процеси, що мають місце серед них. Методи ґрунтуються на використанні моральних стимулів до праці, діють на особистість за допомогою психологічних прийомів з метою перетворення адміністративного завдання у свідомий обов'язок, внутрішню потребу людини. Головна мета застосування цих методів – формування в органах влади позитивного соціально-психологічного клімату, завдяки чому значною мірою будуть проявлятися професійні компетентності робітників та вирішуватися в цілому завдання органів влади.

Прояв соціальних методів ґрунтується на врахуванні особливостей взаємодії службовців, форм спілкування, існуючих культурних норм і цінностей. Психологічні методи базуються на закономірностях функціонування людської психіки. Таким чином, соціальні методи здійснюють управління відносинами в департаментах, службах, підрозділах органів влади і між ними, а за допомогою психологічних – управління поведінкою держслужбовця, особи місцевого самоврядування і міжособовими стосунками у колективі.

Особливий вплив та значний ефект, але в той же час і складний за впровадженням, мають психологічні методи адміністрування. Такі методи використовуються з метою гармонізації стосунків службовців і встановлення сприятливого психологічного клімату. Тобто, психологічні методи дозволяють:

- формувати та розвивати колективи співробітників органів державної влади та місцевого самоврядування з урахуванням психологічної сумісності службовців для регулювання групових стосунків усередині колективу;

- створювати оптимальні відносини між працівниками і керівником, реалізовувати принципи соціальної справедливості щодо робочих умов на підставі гуманізації стосунків між співробітниками органів влади. Гуманізація досягається змінами в стилях керівництва, культурі управління та організації праці, етиці управлінської діяльності тощо;

- формувати психологічним спонуканням у співробітників органів влади мотивацію до високопродуктивної та якісної праці, що характеризується розвитком ініціативи та підприємливості таких службовців.

Бібліографічні посилання

1. Чернов С.І. Публічне адміністрування / С.І. Чернов, С.О. Гайдученко. – Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 98 с.

Болдуєв Михайло Валентинович

*д-р наук з держ. управ., професор кафедри прикладної економіки,
підприємництва та публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Чорнобаєв Владислав Володимирович

*канд. екон. наук, доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Державна служба є організуючою силою суспільства, оскільки, сприяючи здійсненню управління державою, створює умови для покращення соціально-економічної сфери в країні. Тому на сьогодні метою державної кадрової політики у сфері державного управління є забезпечення органів державної влади чесними, компетентними, високопрофесійними, законослухняними, ініціативними, патріотично налаштованими управлінськими кадрами нового типу, які здатні успішно вирішувати поточні загальнодержавні та місцеві проблеми.

Для забезпечення вище зазначеного треба здійснювати широкомасштабну підготовку державно-управлінських кадрів, здатних до реалізації ефективної діяльності на засадах належного, демократичного врядування. Це обумовлює нагальну потребу в професійних управлінцях – державних службовцях і посадових особах місцевого самоврядування, які підготовлені до роботи в органах публічного управління різного рівня. Такі державні службовці повинні мати системні теоретичні знання, практичні вміння та навички щодо вирішення поточних проблем і виконання пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни, ефективного державного управління, дотримання європейського рівня надання публічних послуг та забезпечення їх якості.

Рівень забезпечення цієї потреби в Україні на даний час ще не є достатнім, а наявна система підготовки кадрів у сфері публічного управління,

на жаль повною мірою не відповідає вимогам часу. Існуюча система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації службовців державних органів та місцевого самоврядування складається з ряду навчальних закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку майбутніх державних службовців зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Сьогодні система професійної освіти є достатньо комплексною, проте, з огляду на значну чисельність осіб державного управління та місцевого самоврядування в Україні, навантаження на цю систему є надзвичайно високим, а навчальний план не завжди відповідає сучасним реаліям. Існуючий стан професійного навчання державних службовців має більш інформаційний або академічний характер і меншою мірою характеризується динамічністю та практичною цілеспрямованістю щодо здобуття певних навичок, необхідних для виконання службових обов'язків [1].

В освітній системі суспільства повинні бути створені умови для безперешкодної трансформації носіїв трудових здібностей з одного соціального стану в інший, яке відбувається під впливом дії системи внутрішніх спонукальних мотивів. Поряд із ринком праці, що є основним регулятором руху робочої сили, повинен функціонувати механізм, який забезпечить взаємодію органів державної влади з системою освіти, що дозволить впливати на підготовку відповідних кадрів.

В даний час в ряді вишів створені кафедри, на яких здійснюється підготовка фахівців з публічного управління. Однак, програми викладання дисциплін у цій галузі недосконалі та мають недостатню практичну спрямованість навчального процесу. Прослухавши навчальний курс студенти не отримують необхідних знань для здійснення практичної роботи в органах державної влади та місцевого самоврядування. Необхідно переглянути програми викладання в частині посилення практичної спрямованості, організувати більш широку підготовку магістрів і бакалаврів з публічного управління, організувати широку мережу після дипломної підготовки та перепідготовки державних службовців.

Також *на нашу думку* в системі вищої освіти постійно повинні відбуватися такі зміни, як:

– зміна ролі викладача – перехід від традиційних педагогічних концепцій до нових педагогічних стратегій; викладач повинен виступати не в ролі джерела знань, а керівником і організатором процесу навчання; забезпечувати студента навчально-методичними матеріалами для самостійної роботи, мотивувати студента до навчання, виступати не транслятором знань, а супроводжувачем і консультантом;

– зміна компетентнісної спрямованості освітнього процесу для формування у студентів уміння здобувати й аналізувати інформацію, самостійно й усвідомлено приймати рішення, домагатися поставленої мети. В результаті навчання студенти повинні розвинути навички практичного застосування знань про основні принципи організації діяльності державного службовця, розробки нових ідей, процесів, продуктів для створення стійко функціонуючих органів державної влади та місцевого самоврядування, відстеження тенденцій соціально-економічного розвитку України і коригування цих заходів у відповідності зі сформованою ситуацією;

– підтримувати тісний зв'язок навчальних закладів із органами місцевої влади, на базі яких проходять практику студенти. Практична підготовка фахівців має здійснюватися на взаємній зацікавленості цих установ та організацій у висококваліфікованих кадрах і навчального закладу, який їх готує. Перш за все, базою практики має бути та установа або організація, де майбутній фахівець буде працювати після набуття відповідної кваліфікації. Одночасно, обидві сторони мають бути зацікавленими у вирішенні реальних прикладних і наукових завдань з метою ефективної діяльності цих установ та організацій [2].

Майбутнім державним службовцям замість простої інформованості потрібні знання, що допомагають розвиватися, творчі здібності і готовність до самореалізації. Тому важливо, щоб спрямованість освіти в майбутнє, на задоволення потреб людського суспільства не тільки сьогодні, але і в

найближчі десятиліття, базувалась на інших підходах до якості вищої освіти. Якість освіти має розглядатися в контексті потреб його споживачів, тих, кому вона покликана служити.

Бібліографічні посилання

1. План модернізації державного управління: пропозиції щодо державного управління та державної служби України у відповідність із принципами і практиками демократичного урядування / А. Вишневський, В. Афанасьєва, Р. Гекамон та ін.; за заг. ред. Т. Мокренка. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів ЄС, 2010 – 396 с.

2. Швець В.Я. Проблеми забезпечення якості вищої освіти в умовах економічної кризи / В.Я. Швець, З.С. Стеханова // Удосконалення системи моніторингу забезпечення якості вищої освіти України : зб. тез. доповідей наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ: ДВНЗ «НГУ», 2013. – С.55–61.

3. Бородін Є.І. Підготовка державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування: проблемно-орієнтований аспект / Є.І. Бородін, І.А. Чикаренко // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2012, [Електронний ресурс]: Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-01\(7\)/12beipoa.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-01(7)/12beipoa.pdf).

4. Волошенюк В.В. Сучасні вимоги до якості підготовки молодих спеціалістів / В.В. Волошенюк, В.В. Чернобаєв // Удосконалення системи моніторингу забезпечення якості вищої освіти України : зб. тез доповідей наук.-практ. конф., квітень 2013 р., Дніпропетровськ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Держ. вищ. навч. закл. «Нац. гірн. ун-т». – Д. : ДВНЗ «НГУ», 2013. – 369 с. – С. 12–17.

Борисенко Ольга Петрівна

д-р наук з держ. управ., професор кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університет митної справи та фінансів, Україна

Карканиця Валентин Миколайович

аспірант кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університет митної справи та фінансів, Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗКВІТУ УКРАЇНИ

Розвиток місцевих територій та громад до 2014-2015 років перебував на стадії стагнації. Бюджет селищ та громад формувався лише з дотацій обласного, а в окремих випадках, державного бюджетів, яких вистачало на мінімальні обов'язкові витрати, що покладалися на функціональні обов'язки селищних та місцевих рад. Тому після реформи децентралізації, яка розпочалася 2014-2015 рр., розвиток громади, селищ та навіть районних центрів та великих міст отримав «друге дихання». Після Революції Гідності у 2014 році, Україна опинилася перед новими викликами, новим європейським вибором. Питання полягало не тільки в загальнодержавному європейському векторі розвитку, а й вирішення питання - за рахунок чого буде розвиватись Україна починаючи з самого маленького села до самого великого міста-мільйонника.

Села та селища, які вже встигли та змогли об'єднатися вже сьогодні відчують позитивні та негативні сторони даної реформи. Децентралізація за 3 роки значно вплинула на розвиток цих сіл та селищ. Усі села були зацікавлені у тому, щоб на території ОТГ були підприємства, цехи, фабрики та інші прибуткові організації, які будуть сплачувати податки до місцевого та державного бюджету. Логіка цієї стратегії дуже проста та має дві позитивні сторони:

– чим більше підприємств або величина його капіталу та обороту, тим більше надходжень буде надходити до бюджету;

– чим більше підприємств буде на території ОТГ, тим більше робочих місць буде створено.

Якщо ОТГ буде створювати робочі місця для молоді тоді можливо буде зупинити безперервну міграцію молодого населення села до обласних центрів, до столиці, а, врешті-решт, взагалі за кордон. Основна стратегія України на наступні 5 років повинна полягати в тому, щоб повернути працеспроможне населення назад, додому. Село залишилось без лікарів, вчителів, робочої сили. Якщо така б тенденція тривала і надалі, то поняття «сільське населення» через декілька десятиліть перестало би існувати.

Наразі агрофірми, аграрні холдинги, тваринні ферми, цеха різного роду заходять на терени ОТГ, створюють робочі місця, закликають молодь працювати вдома, на власній землі. Відповідно бюджет ОТГ має регулярні надходження. За рахунок цього, місцева влада, враховуючи потреби громади, починає вкладати кошти в ті чи інші проблемні питання села. На сьогоднішній день вже не є дивиною, що село за власний кошт проводить капітальний ремонт доріг села, та навіть між селами, які входять до окремої громади. Це все стало можливим лише за рахунок децентралізації фінансів, коли гроші від податків підприємців почали залишатись «на місцях», а не губитись у владних кабінетах держави.

Дослідження протягом 2018 року Новоолександрівської ОТГ дозволили зробити висновок, що ця ОТГ зробила значний внесок в розвиток села, зосередила свою увагу на молодому населенні, щоб молодь залишилась в селі, а не їхала до обласного центру, який досить близько розташований від ОТГ. Були проведені наступні роботи для розвитку сел та селищ, які входять до ОТГ:

– капітальні ремонти дитячих садків в усіх селах. Взагалі, наявність дитячого садка в селі, це вже є доброю ознакою того, що село буде жити. Це означає, що молоде населення з високою долею ймовірності залишиться в селі та буде працювати на користь села та держави;

– капітальні ремонти та зведення нових корпусів шкіл, будівництво обсерваторії в с. Волоському на березі Дніпра. Освіта повинна стати основним

чинником розвитку держави на найближчі десять років. Ми повинні повернути та виростити нові «уми», які зможуть повернути міць економіки та розвиток держави;

– оснащення амбулаторій в селах, придбання реанімобіля. Тільки з якісним медичним обслуговуванням в нас є шанс зберегти старше покоління та виростити здорове молоде. Наша нація щороку зазнає втрат з трьох боків: війна, виїзд на постійне місце проживання за кордон та, головне, це висока смертність серед населення через неякісне та низькокваліфіковане обслуговування. Час йде вперед, а отже нове обладнання та своєчасно надана медична допомога збереже чималу кількість життів в Україні, в тому числі і мешканців Новоолександрівської ОТГ;

– капітальний ремонт доріг в усіх без виключення селах. Нині держава зосередила свою увагу на шляхах державного та регіонального значення, а сільські дороги мають найнижчий пріоритет. Тому аби залучати інвестиції в село та в загалом в ОТГ, необхідно мати якісно нову інфраструктуру, тому Новоолександрівська ОТГ щороку виділяє майже 10% річного бюджету аби навести лад на своїх дорогах;

– адресна допомога. Після децентралізації, місцева влада більш широко може надавати допомогу односельчанам, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Вище перелічено лише основні аспекти на що ОТГ почала витрачати кошти, які були зароблені власними силами. Тому шлях децентралізації не повинен закінчуватися. В Україні не повинно залишитись жодного села, яке не буде об'єднано в ОТГ. Село повинно починати заробляти, повинно залишати власні зароблені кошти у себе, а не віддавати до державного бюджету. Тільки так ми зможемо навести лад, «зробити ремонт» інфраструктури кожного села чи селища в Україні.

Ризиками ОТГ можуть стати «міжусобні війни», які об'єднані села можуть розпочати при розподіленні бюджетних коштів. В реформі треба більш

детально прописати процес розподілу грошей, визначення основних пріоритетів села.

Щоб мешканці могли мати право впливати на рішення сільської ради, необхідно розміщувати ідеї на електронному ресурсі села щодо бачення розвитку села. Також необхідно прозоро здійснювати планування та сформуванню стратегічний розвиток села. Головною кінцевою метою децентралізації, особливо для ОТГ, є успішне, розвинене село, аби люди знов повірили в міць села, аби процес урбаністики призупинив свій ріст, аби агропромисловий комплекс повернув свою велич, аби кожна ОТГ сама мала визначати напрями та пріоритети розвитку. Тільки так в нас є шанс стати успішною розвинутою країною, яка буде жити в мирі та злагоді.

Висновки. Перші результати децентралізації в Україні мають чимало позитивних наслідків. Місцева влада зосередилась на розвитку соціальної інфраструктури села. Вже не спостерігається такого явища, коли бюджету села ледве вистачає лише на заробітну плату сільській раді та усунення наслідків надзвичайних подій. Село почало займатися тими проблемними питаннями, які не вирішувались десятки років, і це тільки початок. Маємо впевненість, що при подальшому розвитку реформи децентралізації та усуненні усіх ризиків, які наразі існують, вже за найближчі 5 років українське село відчуже неймовірний ефект від реформи, село стане на надійні рейки розвитку та буде приносити величезну користь державі.

Бібліографічні посилання

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 5 лютого 2015 року.

3. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (стаття 54-1). № 280/97-ВР від 21 травня 1997 року.

4. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» № 1508-VII від 17 червня 2014 року.

5. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 5 лютого 2015 року.

6. Звіт про виконання бюджету за 2018 рік Новоолександрівської ОТГ.

Борисенко Ольга Петрівна

д-р наук з держ. управ., професор кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університет митної справи та фінансів, Україна

Сидоренко Дмитро Олександрович

аспірант кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університет митної справи та фінансів, Україна

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ГРОМАДЯН У НАПРЯМУ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ

Кабінет міністрів України схвалив Концепцію розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року. Відповідне рішення було прийнято на засіданні Уряду. Документ визначає пріоритетні напрями та заходи розвитку електронного урядування в Україні на найближчі роки. Основний акцент ставиться на забезпечення взаємодії органів державного управління з бізнесом та громадянами у напрямку надання державних послуг. Наразі в Україні в онлайн-режимі надається біля 100 послуг для громадян і бізнесу. Основними пріоритетними напрямками розвитку е-урядування в Україні є: електронна взаємодія, електронні послуги, відкриті данні, електронна ідентифікація.

Згідно рейтингу ООН EGDI (e-Governance Development Index) за показником цифровізації державних послуг Україна посідає 62-ге місце серед 193 країн світу. Наша країна значно відстає від своїх сусідів: Польща у цьому рейтингу займає 36 місце, Росія - 35, Білорусь - 50, Угорщина – 46. З 2016 року в Україні запроваджено виключно електронний обмін документами між СКМУ та ЦОВВ. Щодня через систему проходить понад 1,5 тис. електронних документів. Сьогодні

запровадження погодження проектів нормативно-правових актів КМУ відбувається в електронній формі; підключення до системи міжвідомчого електронного документообігу місцевих ОВВ (ОДА, РДА) та ОМС (міста обласного значення); запровадження укладання бюджетних договорів в електронній формі; підключення бізнесу до системи міжвідомчого електронного документообігу з органами влади; запровадження пілотного проекту створення електронного архіву та формату е-документу.

Розвиток інформційно-технологічного забезпечення взаємодії органів державного управління та громадян особливо відчувається у напрямку надання державних електронних послуг. В планах розвитку цього напрямку передбачається запровадження пріоритетних електронних послуг відповідно до переліку 20 базових напрямів ЄС близько 80 - 90 е-послуг. На сьогодні у пріоритетних сферах соціальної інфраструктури запроваджено не менше 20 електронних послуг. З метою як скорішого просування у вирішенні поставлених завдань необхідно розробити та починати впроваджувати План дій реалізації Концепції розвитку е-послуг. Сьогодні вже запроваджено першу чергу порталу е-урядування GOV.UA; запроваджено типові програмне забезпечення автоматизації роботи центрів надання адміністративних послуг, у т. ч. в ОТГ (об'єднані територіальні громади); підключено ЦНАП до базових державних реєстрів через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

Наступним важливим пріоритетним напрямом розвитку е-урядування в Україні є оприлюднення суспільно-важливих наборів даних у форматі відкритих даних для вільного повторного використання. З цією метою було запроваджено портал відкритих даних, на якому зареєстровано понад 1000 органів влади, які оприлюднили понад 10 тис. наборів даних. Відкриття державних даних у спеціальних форматах – це сучасний інструмент підвищення прозорості органів влади і якості прийняття управлінських рішень. На базі відкритих даних розвиваються успішні суспільно важливі та комерційні проекти.

В Україні модернізовано та забезпечено функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних data.gov.ua. На даний час вже відкрито 9201 наборів

державних даних, у т. ч. створення API до пріоритетних наборів, проведення аудитів даних в ЦОБВ. Було проведено національний конкурс стартапів «Open Data Challenge».

Ще одним важливим напрямом розвитку інформаційних технологій в державному управлінні є електронна ідентифікація. Електронна ідентифікація це запровадження доступних, безпечних та зручних засобів електронної ідентифікації громадян для доступу до електронних послуг. Інтенсифікувати процес розвитку онлайн-послуг та розширити спектр електронних послуг допоможе запровадження мобільної ідентифікації (Mobile ID), які планується запровадити найближчим часом. Йдеться про інструменти електронної ідентифікації з використанням мобільного цифрового підпису, що забезпечать простоту, безпеку та максимальну мобільність отримання електронних послуг.

Ідентифікація за допомогою мобільного телефону з електронним підписом Mobile ID є перспективною технологією сьогодні у світі щодо ідентифікації та створення електронного юридично значимого документа, з розміщенням на сім-карті мобільного електронного цифрового підпису. Загалом останні два-три роки для України ознаменувалися декількома важливими подіями у сфері розвитку електронних рішень, зокрема це прийняття законів про електронні довірчі послуги, про забезпечення кібербезпеки України, а також схвалення урядової концепції розвитку електронної демократії в Україні. Триває впровадження системи взаємодії державних інформаційних ресурсів (X-ROAD).

Всі ці події безпосередньо пов'язані з впровадженням електронних послуг для громадян України (йдеться про послуги, які отримуються в електронному вигляді, наприклад, реєстрація ФОП, отримання допомоги при народженні дитини, інше). Окремим питанням є впровадження інструментів електронної ідентифікації з використанням мобільного цифрового підпису - Mobile ID. У плані пріоритетних дій Уряду до 2020 року цей напрям визначено одним з пріоритетних для України. Одночасне забезпечення простоти, безпеки та максимальної мобільності користувача у процесі отримання електронних послуг є запорукою успіху у

впровадженні і використанні цих послуг. За цією технологією - майбутнє і широкі можливості.

Вагонова Олександра Григорівна

д-р екон. наук, завідувач кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Досужий Владислав Сергійович.

асистент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО
РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КАПІТАЛУ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Результати фундаментальних досліджень українських і закордонних учених однозначно свідчать про те, що процеси економічного росту обумовлені обсягом і темпами росту інвестицій, їх структурою і якісними характеристиками. Незважаючи на деяке пожвавлення інвестиційного процесу в останні роки, позитивні тенденції в інвестиційній сфері України ще не придбали постійного характеру. По цій проблемі виконана велика кількість оригінальних і змістовних наукових праць, однак практично відсутні методичні основи формування інвестиційного капіталу на промисловому рівні. Тому узагальнення й розвиток методичних засад і практичних рекомендацій щодо ефективності регулювання й залучення інвестиційних коштів у розвиток інфраструктури територіальної громади є актуальною задачею.

Тепер можна виділити три головні типи моделей науково-інноваційного розвитку промислово розвинених країн: країни, орієнтовані на лідерство в науці, реалізацію великомасштабних цільових проєктів; країни, орієнтовані на поширення нововведень, створення сприятливого інноваційного середовища;

країни, що стимулюють нововведення шляхом розвитку інноваційної інфраструктури. Найбільш привабливими напрямками інвестування на сьогодні є: промислове виробництво - 58,15%; оптова й роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту – 26,7%; операції з нерухомістю, здача під наймання й послуги юридичним особам – 8,99% загального обсягу вкладень.

Враховуючи напружене техногенне навантаження в регіоні слід розробити програму по створенню мережі венчурних фірм і дослідних центрів ресурсозберігаючого й природоохоронного напрямів, діяльність яких перші 5 років повністю або частково фінансувати з державного бюджету. Надати безкоштовну видачу ліцензій на комерційне використання винаходів, запатентованих у ході бюджетних досліджень, що є державною власністю.

На наш погляд, інвестиційні вкладення є більш перспективним джерелом фінансування проектів промислового залучення в експлуатацію природних ресурсів, оскільки крім розвитку регіональної економіки та побудови інфраструктури, сприятливої для життєдіяльності населення, громада має вирішувати питання соціального характеру, зокрема, створення нових робочих місць та підвищення рівня життя. Нижче викладене результати дослідження інструментів підвищення ефективності реалізації проектів підприємництва із залученням ресурсів навколишнього природного середовища.

З одного боку в реалізації проекту бере участь підприємець (для цього він може залучати зовнішні інвестиції або банківські засоби), з іншого - територіальне управління (орган місцевого самоврядування та орган виконавчої влади). Природні ресурси, використання яких можуть контролювати й регулювати органи місцевого самоврядування, можуть визначати значною мірою умови та способи розв'язання проблеми облаштування місцевої інфраструктури, зокрема, доріг, мереж, водо-, газопостачання і водовідведення, об'єктів соціального і культурного призначення.

Підприємницький підхід до фінансового розв'язання соціальних та екологічних потреб громади матиме умови до його реалізації у разі

інвестиційної привабливості наявних проектів використання природних ресурсів й виконуватиме фіскальну функцію на регіональному рівні. Грошові кошти, які надходять від впровадження цих проектів на формування фінансового резерву, повинні накопичуватися на рахунках громади з наступним витрачанням на розв'язання соціально-економічних проблем.

Враховуючи теперішній стан економіки країни реальним та більш вигідним порівняно з фінансуванням за рахунок власних коштів, є кредитне фінансування. Тому передусім підприємця цікавитиме величина сплати відсотків, який доведеться сплатити за наданий кредит протягом періоду створення бізнес-об'єкту та порядок погашення залишку кредиту після введення об'єкту в дію. Складений аналітичний підхід до розрахунку суми сплати відсотків згідно з певним графіком надання кредитних засобів на підприємницький проект у виді траншів, що надаються на основі кредитної лінії. Загалом величина сплати відсотків дорівнюватиме сумі:

$$K_{n,k} = K_{n,1k} + K_{n,2k} + K_{n,3k}, \text{ грн.}, \quad (1)$$

де $K_{n,1k}$, $K_{n,2k}$, $K_{n,3k}$ - сума відсотків, відповідно, за початковий кредит (на підготовчі роботи), на утворення бізнес-об'єкту протягом часу функціонування кредитної лінії (надходження кредиту у повному обсязі) та на повернення залишку отриманого кредиту після введення об'єкту в дію.

Авторами приведені розрахункові формули для кількісної оцінки складових наведеної вище суми. Загалом сума сплати відсотків обумовлена процентною ставкою за банківський кредит. Банки-кредитори встановлюють цю ставку з урахуванням багатьох чинників, у тому числі ймовірної кількості позичальників. На конкретному прикладі визначений певний взаємозв'язок, який існує між кількістю та банківською ставкою, та доцільна банківська ставка, яка відповідає задовільному попиту на кредитне фінансування.

Запозичені кошти використовуються таким чином. В період створення активу (об'єкту) всі витрати здійснюються за рахунок залученого кредиту (якщо дострокове введення потужності об'єкту не передбачено). Витрати

капіталізуються і, в решті решт, складають первісну вартість кваліфікаційного активу.

В період функціонування бізнес-об'єкту за рахунок отриманого доходу (виручки від реалізації) погашається залишок кредиту та сплачуються відсотки за залишок кредитних ресурсів. Мінімальна виручка, яку повинен отримувати підприємець для покриття витрат, в тому числі витрат по кредиту, дорівнює:

$$VP_{min} = (MB + B3C + A + 3B + AB + B3б + Пзк) (1 + ПДВ), \quad (2)$$

де MB – матеріальні витрати по виробництву продукції;

$B3C$ – витрати по оплаті праці та соціальному страхуванню;

A – амортизаційні відрахування; $B3б$ – витрати на збут продукції;

$3B, AB$ – загальновиробничі та адміністративні витрати;

$Пзк$ – витрати на погашення залишку кредиту та сплату відсотків;

$ПДВ$ – ставка податку на додану вартість.

Витрати на сплату відсотків, включаються до повної собівартості виробленої продукції. Інша частина витрат по кредиту (погашення основної суми боргу) здійснюється за рахунок отриманого прибутку. Тобто мінімальний прибуток, який забезпечить беззбитковість бізнесу, має дорівнювати:

$$ПР_{min} = (Пзк - B) \cdot (1 + П), \quad (3)$$

де B – витрати на сплату відсотків за користування кредитом;

$П$ – сумарна ставка податку на прибуток та інших платежів з прибутку підприємства. Звідси платіж $Пзк$ дорівнює:

$$Пзк = B + ПР_{min} : (1 + П) \quad (4)$$

Підставимо значення платежу ($Пзк$) в формулу 2:

$$VP_{min} = [MB + B3C + A + 3B + AB + B3б + B + ПР_{min} : (1 + П)] (1 + ПДВ) \quad (5)$$

Величини $Пзк, VP_{min}$ та $ПР_{min}$, розраховані за формулами (1) – (5), є оцінками інвестиційної привабливості проекту. Визначений платіж $Пзк$, достатня для погашення боргу за час, передбачений угодою між кредитором та підприємцем. Приймаючи витрати за платежем $Пзк$ за кожний період незмінним, підприємець має сплатити залишок кредиту та відповідні відсотки у розмірі 1610 тис. грн при щоквартальній сплаті та 3292 тис. грн. при сплаті за

півріччя. В даному прикладі наведена сума кредитних коштів, що залишились не сплаченими на час введення об'єкту в дію – 10 млн. грн. й банківський процент за використання кредиту 24 відсотки на рік. Платежі здійснюються кожного кварталу (півріччя) рівними сумами протягом двох років. Встановлено, що при щоквартальній сплаті відсотків їх загальна сума буде меншою на 288 тис. грн., або на 9 відсотків. Залежно від тривалості періоду погашення (щоквартально або щопівріччя) суми сплати відсотків складають 2540 та 1700 тис. грн. Значить, швидше повернення отриманого кредиту дозволяє значно зменшити суму відсотків (на 25,5%), що свідчить про доцільність такого рішення для підприємця.

Вечірко Анна Олегівна

магістр групи 281м–18–1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі, боротьба з корупцією належить до найважливіших та актуальних проблем, що стоять перед українським суспільством. Корупція – використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди [1]. Хабарництво провокує кризові явища, має негативний вплив на розвиток країни, руйнує репутацію України на світовому рівні.

Кожного року статистика підкупів росте, і дуже поширюється вплив на різні галузі. Одна з найбільш корумпованих систем вважається Судова система України. Діяльність корупції в органах судової влади поширює практику несправедливого прийняття рішень під час судових справ. Тому розробка проекту щодо ліквідації корупції та впровадження заходів є одним із важливих завдань державної влади. На шляху щодо подолання хабарництва зроблено чимало кроків: виконану значну кількість наукових досліджень з питань

боротьби з корупцією, прийнято ряд нормативно-правових актів, обґрунтована концепція «На шляху до доброчесності». Але, незважаючи на всі спроби, корупція продовжує розвиватися і залишається проблемою номер один в країні.

На рис. 1 наведена статистика «Позиції України в Індексі сприйняття корупції». За Індексом сприйняття корупції у 2018 році Україна посіла 130 місце зі 180 країн світу.

Проблема відповідальності суддів, неефективність процедури відбору, недостатня відкритість та прозорість судового процесу – є основними показниками нечесності судової влади.

Чесність суддів є найнеобхіднішою умовою в існуванні органів судової влади в державі. Найчастіше в демократичних країнах суди займають одне з головних місць з ліквідації корупції. На наш час в Україні було здійснено чимало судових реформ, але результату так і не привели до значних покращень.

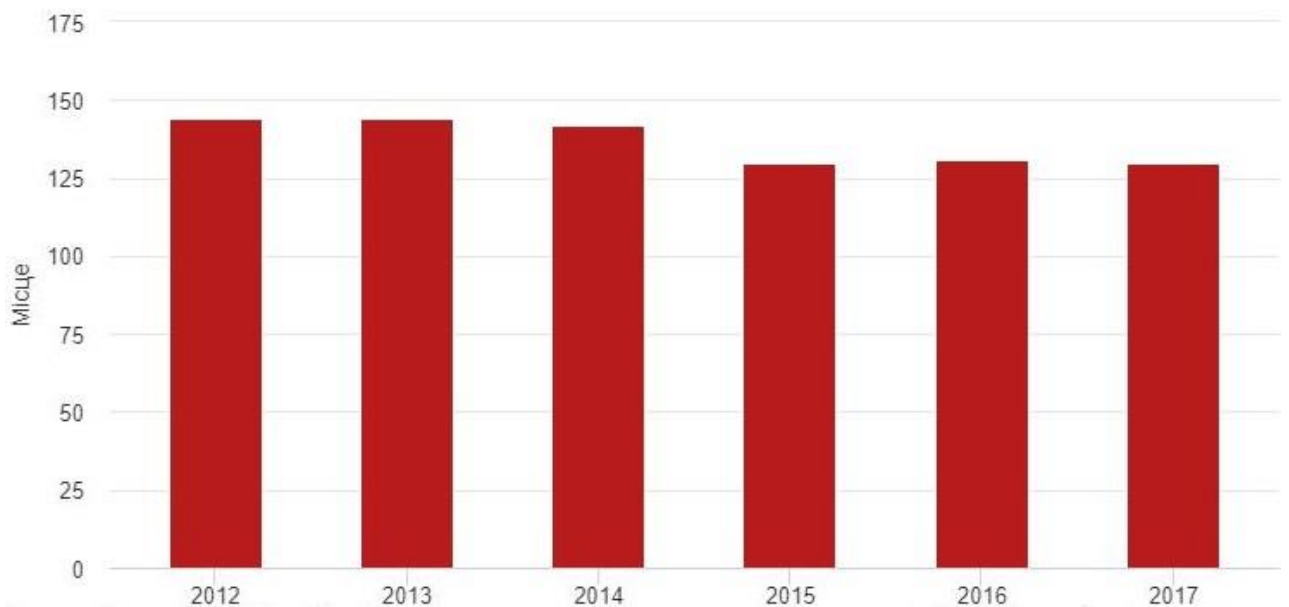

Рис. 1. Позиція України в Індексі сприйняття корупції Transparency International [2]

Таким чином, проблема корупції в органах судової влади є однією із головних. Адже, під час проголошення свого рішення від імені України, суддя, який взяв хабар, підриває в першу чергу авторитет держави. Кожен суддя

повинен дотримуватися законів, принципів та правил, не менш важливим є те, щоб судова влада гарантувала чесне та ефективне судочинство.

Для підвищення рівня чесності у судовій системі необхідно здійснити низку таких заходів [3]: прийняти закон, яким можна буде врегулювати статус кандидата на посаду професійного судді України; проведення конкурсів при доборі суддів із забезпеченням їх прозорості; забезпечити стовідсоткове фінансування на забезпечення діяльності судової системи; розробити єдину процедуру притягнення суддів до адміністративної і дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних діянь або інших правопорушень, пов'язаних з корупцією; забезпечити доступність судової статистики. Серед антикорупційних заходів велике значення має забезпечення прозорості діяльності судів, доступності судової інформації. З метою викорінення випадків хабарництва та інших корупційних діянь забезпечити належну реалізацію Закону України «Про доступ до судових рішень»; імплементувати дієвий контроль за задекларованими доходами суддів та їхніх витрат.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про запобігання корупції» / Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 49. – ст.2056.
2. Щасливі і нетерпимі до корупції. Що 2018 рік розповів про українців. Transparency International. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/shchaslivi-i-neterpimi-do-koruptsiji-shcho-2018-rik-rozpoviv-pro-ukrajintsiv-2516558.html>
3. Концепція подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»: 2006. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_7094

Горпинич Олександр Володимирович

*доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРШОГО ЕТАПУ ТА ЗАВДАННЯ НА МАЙБУТНЄ

В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування.

Проте від часу прийняття Конституції України та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування до 2014р. фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування. На той час, та й сьогодні не в повній мірі, функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечувало створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування високоякісних і доступних публічних послуг (адміністративних, соціальних та інших) на відповідних територіях.

За період 1991–2014 рр. чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн. осіб, а кількість сільських населених пунктів – на 348 одиниць. Разом з тим кількість сільських рад збільшилася на 1067 одиниць.

В Україні к 2014 р. було утворено близько 12 тис. територіальних громад, у більш як 6 тис. громад чисельність жителів становило менш як 3 тис. осіб, з них у 4809 громадах – менш як 1 тис. осіб, а у 1129 громадах – менш як 500

осіб. У більшості таких громад були відсутні виконавчі органи відповідних сільських рад, бюджетні установи, комунальні підприємства тощо, що унеможливило органам місцевого самоврядування таких громад практично здійснювати надані їм законом повноваження.

Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становило понад 70 відсотків, 483 територіальні громади на 90 відсотків утримувалися за рахунок коштів державного бюджету. Здійснення постійної фінансової підтримки через районні бюджети малочисельних територіальних громад з використанням системи дотацій вирівнювання були обтяжливим для державного бюджету та стримували розвиток малих міст і великих селищ [1].

Таке становище вимагало ефективного та швидкого розв'язання проблем при проведенні реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади:

- погіршення якості та доступності публічних послуг внаслідок ресурсної неспроможності переважної більшості органів місцевого самоврядування здійснювати власні і делеговані повноваження;

- зношеність теплових, каналізаційних, водопостачальних мереж і житлового фонду та ризик виникнення техногенних катастроф в умовах обмеженості фінансових ресурсів місцевого самоврядування;

- складна демографічна ситуація у більшості територіальних громад (старіння населення, знелюднення сільських територій та монофункціональних міст);

- неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад;

- нерозвиненість форм прямого народовладдя, неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади;

- зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема внаслідок низької конкурентоспроможності органів

місцевого самоврядування на ринку праці, зниження рівня престижності посад, що призводить до низької ефективності управлінських рішень;

– корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги;

– надмірна централізація повноважень органів виконавчої влади та фінансово-матеріальних ресурсів;

– відсторонення місцевого самоврядування від вирішення питань у сфері земельних відносин, посилення соціальної напруги серед сільського населення внаслідок відсутності повсюдності місцевого самоврядування.

Такі проблеми ускладнювалися внаслідок проблем правового, інституційного характеру та адміністративно-територіального устрою держави.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка була схвалена Кабінетом Міністрів України у 2014 р. визначила напрями і способи розв'язання зазначених проблем:

– визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатних забезпечити доступність та належну якість публічних послуг, що надаються такими органами, а також необхідної для цього ресурсної бази;

– створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень;

– розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності;

– розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади;

- запровадження механізму державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг;

- максимального залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя;

- удосконалення механізму координації діяльності місцевих органів виконавчої влади.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається в першу чергу на удосконалення нормативного забезпечення на підставі найкращих світових стандартів суспільних відносин у цій сфері та імплементація такого забезпечення в життя. Зокрема, на результати першого етапу децентралізації (2014-2018 рр.) в країні впливали Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам відбулася фінансова децентралізація: місцеві бюджети за останні роки зросли на 165,4 млрд. грн: з 68,6 млрд в 2014 до 234 млрд грн в 2018 році (у середньому бюджети об'єднаних територіальних громад зросли у 5–7 разів) [2].

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли більше 4000 колишніх місцевих рад, 9 млн. людей мешкають в ОТГ. Такі темпи міжмуніципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими. Закон запровадив інститут старост в ОТГ, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. В селах ОТГ працюють вже 786 старост, ще майже 1,7 тисяч осіб виконують обов'язки старост.

У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів.

Закон «Про співробітництво територіальних громад» створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток

спільної інфраструктури тощо. На кінець 2018 року реалізується вже 325 договорів про співробітництво. Цим механізмом скористалися 1262 громад.

Закон «Про засади державної регіональної політики» вплинув на державну підтримку регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад. За час реформи підтримка зросла у 39 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 19,37 млрд грн у 2018 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у 2015-2018 роках більше 10 тисяч проектів, з них 6298 проектів розвитку інфраструктури реалізовано в ОТГ за рахунок державної субвенції.

Більше 20 міжнародних проектів сприяють децентралізації в Україні, але саме головне – 60% українців вважають децентралізацію потрібною реформою [2].

Кабінет Міністрів України в рамках посилення можливостей місцевого самоврядування ініціює перехід до другого етапу реформи децентралізації на період 2019-2021 р. Новий етап передбачає закріплення вже набутих успіхів і формування спроможних громад, зміну територіального устрою, чітке розмежування повноважень та функцій контролю різних рівнів управління, активний розвиток форм місцевої демократії [3]. До основних завдань другого етапу відносять:

- затвердження нової територіальної основи для діяльності органів влади на рівні громад і районів (нова територіальну основа країни – 100 спроможних районів і 1600-1800 спроможних громад);

- передача (децентралізація) повноважень виконавчої влади органам місцевого самоврядування та їх розмежування між рівнями і органами за принципом субсидіарності;

- створення належної ресурсної бази для здійснення повноважень місцевого самоврядування;

- упорядкування системи державного контролю та нагляду за законністю діяльності органів місцевого самоврядування;

- формування ефективної системи служби в органах місцевого самоврядування та органах виконавчої влади;

- розвиток форм прямого народовладдя: виборів, референдумів;
- удосконалення механізму координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Бібліографічні посилання

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>. – Назва з екрана.

2. Децентралізація дає можливості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/about>. – Назва з екрана.

3. Уряд оновлює план дій по реформі децентралізації та ініціює новий етап змін: засідання Кабінету Міністрів України 23 січня 2019 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-onovlyuye-plan-dij-po-reformi-decentralizaciyi-ta-iniciyuje-novij-etap-zmin-volodimir-grojsman>. – Назва з екрана.

Ісіков Сергій Михайлович

*к-т наук з держ. управ., доцент кафедри прикладної економіки,
підприємництва та публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

КОМУНІКАТИВНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПЕРЕШКОДИ, ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ, КОМПОНЕНТИ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Процеси адміністративних реформ в публічному управлінні, перехід в управлінській діяльності на сучасні європейські стандарти актуалізує необхідність перетворення публічної служби України на сервісну службу, яка передовсім забезпечує формування та стабільний розвиток якісних комунікаційних процесів. В свою чергу ефективна комунікація повинна стати рисою сучасної культури публічної служби. У державі не може бути ефективною публічної адміністрації без побудови у сфері публічного управління належної

системи як внутрішніх, так і зовнішніх комунікацій, обміну інформацією, на що припадає до 90% усього робочого часу службовців. Успішність діяльності кожної громади й держави загалом та ефективність управління людськими ресурсами в них безпосередньо залежить також від становлення, функціонування та розвитку ефективної системи комунікацій між ними [1].

Однозначного, загальноприйнятого визначення «комунікативна ефективність публічного управління» немає. На думку І.В. Чаплай, ефективність доцільно розглядати з позиції досягнення як короткострокових, так і довгострокових цілей публічного управління. Комунікативна ефективність публічного управління являє собою форму організаційного спілкування, через який державна установа, у рамках своєї діяльності, прагне досягти своїх цілей, забезпечити імідж і створити навколо нього клімат довіри та взаєморозуміння громадян [2]. Залежно від особливостей своєї діяльності орган державної влади розробляє та реалізовує інституційний план для забезпечення комунікативної ефективності, який має тенденцію стати частиною його організаційної структури.

Комунікація в публічному управлінні має певні перешкоди що ускладнюють її процес. Організуючи ефективний комунікативний процес, необхідно пам'ятати основні причини незадовільного спілкування, а саме:

1. Недостатнє усвідомлення керівником важливості поінформованості підлеглих. Керівникам усіх рівнів необхідно пам'ятати, що людина не мириться із запитаннями без відповідей. І коли управлінці-керівники не відповідають на запитання, підлеглі починають самі їх шукати там, де немає достовірної інформації.

2. Неправильна установка свідомості та її вплив на якість спілкування. Установка свідомості – це ставлення людини до оточення, що базується на сукупності всього життєвого досвіду. Дефекти установки свідомості проявляються у вигляді стереотипів мислення, упереджених уявлень, неправильних відносин, відсутності уваги й інтересу, нехтування фактами.

3. Стереотип – стійка спрощена думка щодо окремих людей чи ситуацій. Часто стереотип допомагає виносити судження про людей, виходячи з асоціацій.

4. Упереджені уявлення. Дійсно, справедливим є твердження про те, що людина вірить лише в те, в що хоче вірити. Тому вона постійно шукає підтвердження власним поглядам відкидаючи все, що їм суперечить.

5. Неправильні відносини. Хороші взаємовідносини адресанта та адресата є надзвичайно важливими для всього процесу якісного спілкування. Взаємоповага надзвичайно полегшує спілкування і дає змогу вирішувати навіть дуже складні проблеми.

6. Відсутність уваги та інтересу.

7. Нехтування фактами. Це розповсюджена звичка робити висновки за відсутності достатньої кількості фактів чи в разі неправильного їх трактування.

8. Фільтрування інформації. Воно проявляється у свідомому маніпулюванні адресантом повідомленням з тим, щоб зробити його приємнішим для адресата.

9. Вибіркове сприйняття. Як правило, адресат сприймає інформацію вибірково, залежно від своїх потреб, мотивації, досвіду, професійної підготовки, освіти, власних інтересів, сподівань тощо.

10. Надмірний обсяг інформації або інформаційне перевантаження. Воно виникає тоді, коли кількість інформації, яку повинен осмислити адресат, перевищує його можливості її сприймання й опрацювання. У випадку отримання надмірної інформації одержувач повідомлення може відсіювати, ігнорувати, пропускати або ж навіть забувати її. Така захисна реакція спричинює не лише кількісну втрату інформації, а й знижує ефективність і результативність ділового спілкування в цілому.

Перешкоди, труднощі та бар'єри, пов'язані з процесом комунікації, роблять обов'язковим її регулювання, адаптацію та перетворення. Головний чинник ефективного комунікаційного процесу – це зворотний зв'язок, який дозволяє одержувачу, у даному разі громадянину, висловити свої міркування,

побажання, а відправнику – державному службовцеві чи представникові державної установи – зареєструвати їх.

Принципи ефективних комунікацій: принцип наукового підходу, реалізований у поєднанні системного і ситуативного підходу і забезпечує найбільш глибоке і адекватне уявлення про суб'єктів і ситуації спілкування; принцип термінологічної визначеності застосовуваних понять, досягнення однаковості тлумачення; принцип об'єктивної необхідності при вирішенні проблем комунікативного характеру враховувати єдність раціонального та емоційного в поведінці людини; принцип прагнення до підвищення рівня об'єктивності моделей, уявлень про партнера по взаємодії, усвідомлення недостатності своєї думки і досвіду для трактування та прогнозування поведінки партнера по спілкуванню; принцип гуманізму в побудові комунікацій; принцип ймовірності наявності недіагностіруємих прихованих чинників поведінки типу намірів, імітації; принцип неповної адекватності будь-якої складності моделей поведінки суб'єктів, на основі яких будуються прогнози та очікування, самим суб'єктам, системам; принцип опори на закон; принцип необхідності та можливості управління комунікаціями.

Не можна не погодитись з Джеком Шафером [3], який визначив основні три компоненти ефективної комунікації: теза (експозиція), аргументи, які його підтверджують, висновок.

1. Експозиція. Це головна ідея, яку ви хочете донести. Все, що ви скажете або напишете згодом, має підтримувати експозицію. Людям найпростіше підкопатися під сказане вами, атакуючи головну тезу. Якщо він недостатньо сильний, ви не можете ефективно комунікувати, які б сильні аргументи не мали. Потрібно ретельно вибудувати свою головну ідею, щоб вистояти проти контраргументів.

2. Аргументи, які підтверджують тезу. Якщо ваша експозиція може вистояти проти контраргументів, то наступна мета – представити сильні аргументи, які підтримають цю тезу. Аргументи мають бути чіткими і короткими, щоб захиститися проти контраргументів.

3. Висновок. Після вступної тези й аргументів потрібні висновки. Висновок має ґрунтуватися на доказах і міркуваннях, які ви раніше представили.

Крім того, для побудови ефективної комунікації, необхідно застосовувати *прості розповідні речення*. Вони виглядають правдивішими. Дослідники показали, що читачі і слухачі оцінюють прості речення як більш правдиві у порівнянні з довгими і складними. *Користуйтеся простими словами*. Якщо хочете проінформувати, переконати чи вплинути, використовуйте прості слова, щоб ваше послання було легко зрозуміти. *Використовуйте активні слова*. Активні слова спонукають читача рухатися від речення до речення, а пасивні дієслова роблять речення слабкими.

Таким чином, ефективність публічного управління на загальнонаціональному, регіональному, місцевому рівнях сьогодні значною мірою залежить від оволодіння усіма службовцями органів влади дієвими формами та методами комунікацій. Це обов'язково передбачає спроможність чіткого та доступного для сприйняття формулювання інформації, знаходження необхідних каналів та форм її передавання, вміння не лише розуміти себе, а й інших зацікавлених партнерів-співрозмовників і в процесі переговорів з урахуванням поставлених цілей домагатися оптимального та взаємовигідного для усіх сторін результату.

Бібліографічні посилання

1. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування / уклад.: Гошовська В.А., Пашко Л. А., Ларіна Н. Б. – Київ : К.І.С., 2016. – 130 с.

2. Чаплай І.В. Комунікативна ефективність публічного управління / І.В. Чаплай // Теорія та практика державного управління. – 2017. – №3(58). – с. 1–4.

3. Джек Шафер. Як домогтися бажаного: найефективніша формула спілкування. Блог колишнього агента ФБР [Електронний ресурс] – Режим

доступу: <https://style.nv.ua/ukr/blogs/jak-domohtisja-bazhanoho-najefektivnisha-formula-spilkuwannja-bloh-kolishnoho-ahenta-fbr-2472250.html> – Назва з екрана.

Касьяненко Лілія Володимирівна

*доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Вечірко Анна Олександрівна

магістр групи 281м–18–1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Сохач Артем Александрович

магістр групи 281м–18–1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Халявка Даяна Олександрівна

магістр групи 281м–18–1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

**ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**

На сьогоднішній день комунікації відіграють значну роль. Багато державних урядів приділяють велику увагу комунікативній діяльності суб'єктам працюючим в органах державного управління. Адже завдяки цьому вирішується низка завдань, які надаються державному службовцю під час роботи : ділові переговори, збори, бесіди, інтерв'ю, наради, публічні виступи, взаємовідносини між державними діячами та суспільством.

Спілкування переслідує нас всюди. Кожна людина має свою точку зору і лише за допомогою спілкування може її висловити. Спілкування – складний багатоплановий процес встановлення, розвитку та забезпечення контактів між співрозмовниками, що обумовлюється потребами їхньої спільної діяльності [1].

Головним завданням ділового спілкування є знаходження ефективних засобів для вирішення проблем та обмін інформацією. В свою чергу ділова комунікація, через свої функції, поділяється на групи:

- інформаційно-комунікативна (процес обміну інформацією);
- регулятивна (організація спільних дій, планування, координація та оптимізація взаємодії різних об'єктів управління);
- інструментальна (соціальний механізм управління);
- гносеологічна (пізнавальну);
- трансляційна (передача конкретних способів діяльності);
- соціального контролю (регламентація поведінки і діяльності);
- соціалізації (розвиток навичок культури ділового спілкування) [2].

Спілкування має значні особливості. Його ще можна поділити на вербальне та невербальне. Вербальна комунікація – це передача інформації при будь-якому взаємодії за допомогою знаків у вигляді мовного спілкування [3]. Складовими вербальної комунікації є усне та писемне мовлення.

Усне мовлення – засіб безперервної передачі інформації за допомогою органів слуху. В сучасному світі усне мовлення стало набагато простіше. Використання технічних засобів допомагає людині тримати зв'язок на великій відстані.

Писемне мовлення – засіб спілкування між людьми, які знаходяться на даний час в різних обставинах (на різних нарадах, зборах, публічних виступах), або перебували в різні історичні періоди часу і через письмо в змозі передати все побачене.

Невербальна комунікація – це система знаків або дій, що використовує людина під час спілкування.

Зазвичай прийнято вважати невербальним спілкуванням такі категорії: пози, міміка, жестикуляція, емоції.

Наприклад якщо людина тримає руки за спиною – кажуть про те, що співрозмовник щось замислив. Або відводить погляд, то це може викликати якусь підозру чи сумнів. Зоровий контакт дуже важливий в відношеннях між

співрозмовниками. Коли людина дивиться вам у вічі , це додає більшої впевненості під час розмови.

Але не менш важливу роль відіграє процес слухання. Потрібно якомога більше слухати свого співрозмовника, лише потім висвітлювати свої думки . Слухання є головним в засобі зворотного зв'язку. Адже якщо добре слухати людину, ви зможете донести абсолютно точну інформацію, яку вам розповіли. Особливо важливий цей зв'язок в комунікаціях публічного управління.

Бібліографічні посилання

1. Гошовська В.А. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування / В.А. Гошовська, Л.А. Пашко, Н.Б. Ларіна, 2016

2. Рятников В.П. Ділові комунікації / В.П. Рятников [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://stud.com.ua/64126/menedzhment/dilovi_komunikatsiyi – Назва з екрана.

3. Граждан В.Д. Соціологія управління / В.Д. Граждан [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://stud.com.ua/61708/sotsiologiya/sotsiologiya_upravlinnya – Назва з екрана.

Касьяненко Лілія Володимирівна

*доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Єфременко Д.К.

бакалавр групи ПІт-15-1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЗМІН

Державна регіональна політика, політика регіонального розвитку, розвиток об'єднаних територіальних громад. Що тут може бути спільного, а в чому є відмінності?

У всіх країнах, які є більшими від міста, є території, які мають різні можливості для розвитку або які мають значні соціо-ментальні відмінності від решти територій держави.

Завдання держави – забезпечити своїх громадян рівними можливостями та гарантованим рівнем публічних послуг, зберегти єдність державного простору при регіональних відмінностях.

Зменшення дисбалансу в економічному розвитку територій, створення умов для міжрегіональної солідарності та взаєморозуміння є умовою єдності державного простору та стійкості держави.

Координація політики розвитку секторів економіки у територіях є запорукою вирішення регіональних проблем, а не їх посилення.

Європа. У більшості європейських країн, які є дещо більшими, ніж одне місто, присутні певні диспропорції між окремими частинами цих країн. І це загалом нормально, адже території, які більше заселені, які знаходяться біля узбережжя морів, більш економічно спроможні, ніж території гірські чи території, де надто мала щільність населення. Великі міста продукують значно більше доданої вартості, ніж сільські території, тому диспропорції між

міськими та сільськими територіями завжди є досить значними. Мало того, у країнах, які достатньо великі, є території, на яких проживає населення, що належать до національних меншин чи має певні мовні, релігійні чи інші відмінності від основної частини населення країни.

Така ситуація приводить до того, що в країні відбувається зростання певного напруження між регіонами, або між котримось із регіонів та національною державою загалом. Аби не допустити до ситуації, коли регіональний сепаратизм починає загрожувати самому існуванню держави, створює можливості для актів непокори чи взагалі терористичних актів, європейські уряди намагаються проводити свою регіональну політику таким чином аби перетворити проблему відмінності регіонів у нові можливості для їх розвитку. Тобто, спробувати забезпечити єдність держави та розвиток регіонів, виходячи із їх конкурентних переваг, їх можливостей для такого розвитку та конкурування з іншими регіонами, у тому числі інших країн, за зовнішні ресурси.

Європейські країни та Європейський союз загалом приділяють дуже велику увагу регіональному розвитку та створенню умов для єдності європейських регіонів, формуванню солідарної згуртованої Європи. Таке завдання ставлять перед собою уряди європейських країн, органи управління регіонів, органи управління великих муніципалітетів. Адже навіть у великих містах є райони, які дуже відрізняються складом населення, рівнем доходів, рівнем злочинності, станом довкілля.

Кожна держава, особливо держави-члени Європейського Союзу, прагне реалізувати свою регіональну політику таким чином, щоби використати міжрегіональні відмінності як можливості розвитку, і не допустити їх перетворення на проблеми національної єдності та безпеки.

Україна. Фактично, коли ми говоримо про єдність та згуртованість держави, яка складається з регіонів, ми можемо побачити, що питання єдності та згуртованості території притаманна і регіону. Український регіон за своїми розмірами є невеликою європейською державою.

В кожному українському регіоні є території, в першу чергу міста, які значно більш розвинуті і мають значно кращі умови життя, ніж периферійні віддалені сільські райони. Саме тому на регіональному рівні дуже важливо планувати розвиток регіону таким чином аби вирівнювати економічну спроможність слабших регіонів. При цьому важливо таке вирівнювання організувати не через надання додаткових дотацій слабким територіям, а створюючи у слабких територіях нових центрів зростання, знову ж таки використовуючи для цього конкурентні переваги таких територій.

В регіональному розвитку сьогодні стала домінувати орієнтація на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями і гілками, а також партнерство із приватним і неурядовим секторами, а не надання прямих дотацій слабким територіям. Сьогодні в Україні сформовано в основному все необхідне законодавство для регіонального розвитку, яке відповідає кращим європейським стандартам. Ми маємо базовий закон, маємо державну стратегію регіонального розвитку, яка дуже близька за структурою до подібних документів країн членів Європейського Союзу. Ми маємо можливості для фінансування регіонального розвитку за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), який створюється як бюджетна програма Державного бюджету відповідно до статті 24-1 Бюджетного кодексу України. Фактично, починаючи з 2015 року державна регіональна політика в Україні набула європейських рис і отримала конкурентне формульне фінансування з державного бюджету України. Області отримали можливості дійсно планувати та фінансувати власний розвиток.

Нові інструменти регіонального розвитку

Зараз усі українські області мають розроблені стратегії розвитку до 2020 або 2025 років. На жаль, реалії життя показують, що в регіонах ще не всі управлінці можуть ефективно скористатися новими інструментами регіонального розвитку. Результати діяльності протягом 2015 року показали, що 520 мільйонів гривень (з 3-х мільярдів) не були використані в регіонах і повернулися до державного бюджету. Це є результатом відсутності в регіонах

достатньої кількості реальних проектів регіонального розвитку, які могли б бути підтримані за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. Такий великий відсоток невикористаних коштів став головною причиною того, що розмір ДФРР на 2016 рік залишився на рівні 3-х мільярдів, хоча проект бюджету передбачав 4,7 мільярди.

Поряд з реформою державної регіональної політики, яка завершила перший етап – формування нормативної бази, в Україні відбувається широка децентралізація. В результаті бюджетної децентралізації, міста обласного значення та об'єднані територіальні громади отримали значні додаткові ресурси для свого розвитку. Децентралізація водночас несе ризики у інституційній спроможності місцевої управлінської еліти забезпечити розвиток і не увійти у самообмеженість.

Отже, сьогодні об'єднані територіальні громади мають значно більше власних ресурсів та мають змогу долучитись до отримання коштів з Державного фонду регіонального розвитку. Об'єднаним територіальним громадам для ефективного використання коштів державного фонду регіонального розвитку потрібно в першу чергу самим розуміти, куди мають бути спрямовані ці кошти. Адже для громади дуже важливо аби кошти від ДФРР були використані найбільш ефективно і завдяки ним були сформовані нові можливості для збільшення доходів місцевих бюджетів в подальшому. Успішними стають ті регіони та громади, які вдало розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови, які впливають на інвестиції та підтримують їх.

Аби кошти використовувались для зростання варто зайнятися стратегічним плануванням розвитку об'єднаної територіальної громади. Починаючи планувати стратегію розвитку громади, варто зрозуміти, що на відміну від регіонального рівня, не існує нормативної бази, яка б визначала порядок та вимоги щодо розробки стратегії розвитку територіальної громади.

В Україні уже багато років працюють різноманітні іноземні програми технічної допомоги, які спрямовані на допомогу містам в розробці стратегій

розвитку міст. Оскільки об'єднаних територіальних громад до 2016 року в Україні не існувало немає реального досвіду, яким чином розробляти стратегії розвитку громади, але досвід роботи над стратегіями міст та регіонів можна та варто використати. Саме тому ми пропонуємо діяти за певним алгоритмом розробки, який застосовувався до стратегії регіонального розвитку області.

Так, це різні розміри – область та об'єднана громада, але сьогодні об'єднані територіальні громади за своїми розмірами є досить великими територіальними утвореннями і для них є також притаманним присутність територій з досить різними проблемами та рівнем розвитку. Мало того, об'єднана територіальна громада може взяти за основу для розробки своєї стратегії розвитку навіть Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2020 року, а також врахувати стратегію розвитку області, у якій знаходиться територіальна громада. Це буде абсолютно логічно, оскільки нова Державна стратегія регіонального розвитку базована на підході збільшення конкурентоспроможності регіонів та забезпечення єдності всього українського простору, а також покращення якості життя населення незалежно від місця проживання людини.

У Державній стратегії регіонального розвитку визначені оперативні цілі, які також можуть підійти для стратегування в ОТГ:

- підвищення ролі та функціональних можливостей міст у подальшому розвитку;
- створення умов для поширення позитивних процесів розвитку міст на інші території, розвиток сільської місцевості;
- підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку.

Правда при стратегічному плануванні, дуже важливо аби ми при вивченні ситуації в об'єднаній територіальній громаді чітко змогли ідентифікувати так звану «якірну» точку, яка може бути основою для зростання місцевої економіки. Працюючи над Стратегією/стратегічним планом розвитку ОТГ, варто пам'ятати, що цей документ готується на середньострокову перспективу. Він має базуватись на конкурентних перевагах конкретної ОТГ; відповідати

СРР області та держави; бути реальним; розрахованим на реальні фінанси, які можна залучити; процес підготовки має відповідати правилам громадської участі і лобістської не заангажованості.

Стратегічне планування свого розвитку ОТГ здійснюють на основі таких прогнозованих фінансових ресурсах: використання власних доходів бюджету; використання коштів ДФРР на проекти розвитку; використання коштів державної субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ; залучення коштів міжнародної технічної допомоги (МТД).

Правда слід розуміти, що на все потрібно мати відповідні проекти. Проект має відповідати формі, яка визначається тим, хто надає кошти на проект; мати чітку мету, ідентифіковані проблеми, які він вирішує; аргументований бюджет; можливість існування створеного об'єкту, інституції після завершення фінансування проекту із зовнішнього джерела.

За кошти ДФРР слід фінансувати проекти стратегічного характеру, а не поточні ремонти. Завдання ОМС використати ДФРР в першу чергу на проекти, які створюють інфраструктуру, що веде до капіталізації земель, формування доданої вартості, зростання доходів домогосподарств. Протягом 2016-20 років в Україну має зайти досить багато коштів у вигляді МТД, які призначені на підтримку децентралізації та ОТГ:

- Проект ЄС «ULIT» – загальна сума 97 млн євро;
- Проект США «DOBRE» – загальна сума 50 млн дол.;
- Проекти Ради Європи, Шведського королівства, Данського королівства, Королівства Нідерландів, Швейцарської конфедерації, Фінляндії, Канади – загалом понад 20 млн. євро.

Використовуючи кошти ДФРР, субвенції на розвиток інфраструктури ОТГ варто дотримуватись певних підходів, які б забезпечували: ефективність – кошти мають бути використані там, де це буде найбільш ефективно; швидкі перемоги – перші кошти мають бути використані там, де буде відразу видно результат (наприклад світло); довготривалі позитивні наслідки – зростання капіталізації комунального майна та землі; відкритість – люди мають знати

куди і чому ідуть ці кошти; конкурентність – кошти витрачаються на основі відкритих тендерів (правильний тендер економить до 30% коштів).

Отже, об'єднані територіальні громади сьогодні вступають в новий етап свого життя. Вони отримали повноваження, ресурси власні та ресурси зовнішні. Вони є відповідальними перед своїми мешканцями за формування комфортного та безпечного середовища проживання. Для цього потрібен розвиток, розвиток прогнозований та вмотивований. Потрібне планування розвитку та планування простору. Досвіду тут не має, але процес не зупинити, потрібно йти вперед і вчитись під час руху.

Касьяненко Лілія Володимирівна

*доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Машевський Андрій Миколайович

бакалавр групи Піт-15-1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Комунікація – це різновид взаємодії між суб'єктами, опосередкованого за деяким об'єктом. Комунікація передбачає наявність не менше трьох учасників: передавальний суб'єкт (комунікант), об'єкт, який потрібно передати (повідомлення) приймаючому суб'єкту (реципієнту) [1]. Для відмежування комунікації від інших процесів звернемо увагу на такі її характерні ознаки:

– в якості учасників комунікації виступають два суб'єкти, якими може буди окрема людина або група людей, а також тварини. Згідно з цією ознакою з поняття комунікації виключається взаємодія неживих об'єктів;

– обов'язкова наявність переданого об'єкта, який може мати матеріальну форму, або не мати її. Вироджена форма комунікації - спілкування людини з самим собою (внутрішня мова, роздуми, спогади і т.д.);

– комунікації властива доцільність або функціональність.

З появою комп'ютерних мереж та інших аналогічних їм засобів, освіта набула нової якості, це пов'язане у першу чергу з можливістю оперативно отримувати інформацію з будь-якої точки земної кулі. Через глобальну комп'ютерну мережу Інтернет став можливий миттєвий доступ до інформаційних ресурсів (електронних бібліотек, баз даних, сховищ файлів, і т. д.). У найпопулярнішому ресурсі Інтернет опубліковано близько двох мільярдів мультимедійних документів. У мережі доступні і інші поширені засоби ІКТ, до числа яких відносяться електронна пошта, списки розсилки, групи новин, чат.

Розроблено спеціальні програми для спілкування в реальному режимі часу, що дозволяють після встановлення зв'язку передавати текст, що вводиться з клавіатури, а також звук, зображення і будь-які файли. Ці програми дозволяють організувати спільну роботу віддалених користувачів з програмою, запущеної на локальному комп'ютері. З появою нових алгоритмів стиснення даних доступне для передачі по комп'ютерній мережі якість звуку помітно підвищилася і стає навіть краще, ніж якість звуку в звичайних телефонних мережах. За допомогою спеціального обладнання і програмного забезпечення через Інтернет можна проводити аудіо і відео конференції.

Розробляючи свої рішення, органи влади повинні врахувати інтереси різних груп громадян: і жителів сільської місцевості, де доступ до сучасних технологій обмежений, і жителів великих міст. Серед них можуть бути як люди, які добре знайомі з обчислювальною технікою, активно використовують її і знають про переваги сучасних технологій, так і люди, які насторожено сприймають зміни, а іноді і зовсім не готові приймати їх.

По всьому світу муніципальні і регіональні органи влади впроваджують нові технології, які сприяють реалізації таких благих цілей сучасного управління, як відкритість, прозорість, підзвітність, залучення громадян до

процесів управління і демократія. Відомості про розподіл бюджетних коштів і про витрати, дані про продуктивність праці, судові процедури, а також інші офіційні документи, створені державними структурами і зберігаються у них, тепер доступні суспільству через інтернет. Сучасні технології також допомагають державним установам робити публічні повідомлення і відстежувати різні процедури, наприклад, подачу заявок на отримання ліцензій.

За допомогою сучасних технологічних рішень для комунікацій люди можуть направляти свої пропозиції і скарги. Громадяни та комерційні організації мають більше можливостей для звернення з приводу введення необґрунтованих правил і процедур. А наявність даних про такі звернення дозволяє виявляти помилки і порушення. Інформаційні потоки, що проходять через інтернет, наближають владу до громадян. При цьому процеси управління стають менш формальними і більш орієнтованими на діалог, ніж при традиційних способах взаємодії [2].

У свою чергу за допомогою засобів електронного участі люди можуть брати активнішу участь у місцевому самоврядуванні. Вони мають можливість краще зрозуміти реалізовані завдання і установки, їх внесок в ці процеси буде повніше, і вони зможуть впливати на напрямок і характер розвитку умов життя.

Багатьом людям абсолютно все одно, на якому рівні влади їм будуть надаватися послуги і прийматися рішення, що впливають на їхнє життя. Для них має значення тільки результат. Щоб зміни відбулися, а надані послуги дійсно відображали інтереси громадян, такі ключові сфери життя, як зайнятість, охорона здоров'я, боротьба зі злочинністю і освіту повинні стати об'єктом спільних і скоординованих дій центральної, регіональної і муніципальної влади, органів охорони здоров'я, громадських організацій та інших інститутів.

В сучасному постіндустріальному суспільстві інформація стає стратегічним ресурсом, а інформаційні технології є одним з інструментів підвищення ефективності державного і муніципального управління. Впровадження інформаційних технологій в сфері державного і публічного управління є завданням стратегічної важливості.

Бібліографічні посилання

1. Соколов А.В. Соціальні комунікації. Базовий підручник / А.В. Соколов – Одеса : ИПО Профиздат, 2001.
2. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електор. навч. посіб. / В.М. Нагаєв. – Х.: ХНАУ, 2018. – 278 с.

Касьяненко Лілія Володимирівна

*доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та
публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Панасейко Г.М.

бакалавр групи ПІт-15-1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування.

Нині у фінансовій політиці України є проблема місцевих бюджетів. Невиконання місцевими органами влади планів відрахувань до державного бюджету створює загрозу як власне фінансовій стабілізації, так і проведенню структурних реформ.

«Місцеві фінанси» розглядаються як система, об'єднуюча сукупність грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні органів місцевого самоврядування, і соціально-економічні відносини з управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, шляхом розвитку, інноваційного відтворення і самоокупності сукупного фінансового потенціалу територій [1].

Системне управління фінансами регіону стає пріоритетним завданням і невід'ємною функцією органів місцевого самоврядування. Система місцевих фінансів як об'єкт управління повинна складатись із підсистем формування і нарощування фінансового потенціалу, підсистем фінансових ресурсів, підсистем місцевого бюджету, які пов'язані між собою як ланки єдиної складнішої системи тісними прямими і зворотними зв'язками, що відображають сутність, тип і зміст системних відносин [2].

Формування відносин у системі місцевих фінансів будується на комплексі нормативно-законодавчих актів, положень відповідних засобів, принципів партнерства і економічної дисципліни.

Основою формування економічного і соціального розвитку регіонів є їх власний фінансовий потенціал. Можна спрогнозувати, що модернізація державних фінансів України та системи їх управління потребує залучення значних фінансових ресурсів. Усвідомлення ролі і заходів фінансової децентралізації дозволяє дійти висновку щодо необхідності створення в регіонах систем управління місцевими фінансами як однієї з підсистем управління в місцевому самоврядування.

Бібліографічні посилання

1. Гутаріна С.О. Еволюція поглядів на трактування поняття «місцеві фінанси» / С.О. Гутаріна // *Економіка и управление* – 2008. – №2. – С. 23–27.

2. Набатова Ю.О. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів / Ю.О. Набатова // Ефективна економіка. – 2016.

Касьяненко Лілія Володимирівна

доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Ситник Роман Сергійович

бакалавр групи Піт-15-1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МОВНА ПОЛІТИКА У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Існує декілька основних вимог, які висуваються до сучасних комунікацій у публічному управлінні: прозорість, швидкість та якість. На сьогоднішній день в публічному управлінні й досі часто використовуються неефективні методи та засоби комунікації, які роблять процеси взаємодії між суб'єктами та об'єктами управління повільними та неякісними. Одним з прикладів такої комунікації можуть служити заяви та прохання до органів місцевого самоврядування (сільських, міських, районних, обласних рад тощо) у паперовому вигляді. Такий спосіб комунікації є повільним та непрозорим, який тягне за собою довгу паперову тяганину.

Але новітні технології можуть значно розширити спектр засобів комунікації у публічному управлінні, зробивши комунікацію прозорою та ефективною.

Сучасні засоби комунікації в публічному управлінні.

Електронні заяви. Вдалим та ефективним прикладом ефективного засобу комунікації є електронні заяви мешканців до уряду або місцевого урядування [1]. В багатьох країнах Європи це працює наступним чином: за допомогою спеціального мобільного застосунку для смартфона, будь-який мешканець

може зафіксувати на фото якусь місцеву проблему (яма на дорозі, відкритий люк, зламане дерево тощо), та прикріпити своє фото до конкретної координати на мапі міста. Далі така електронна заява потрапляє до державних серверів, де реальні люди їх обробляють, пересилають відповідальним за цю проблему органам, та у кінці звітуються заявнику за виконану роботу.

На сьогоднішній день подібні сервіси існують і в деяких містах України, але вони не є популярними, в тому числі через низький рівень відповідальності відповідальних органів на заяви мешканців, та низької активності самих мешканців.

Бюджети участі. Віднедавна у різних містах України почали впроваджувати системи бюджетів участі, перейнявши цю систему у таких міст як Нью-Йорк та Париж. Її суть полягає у тому, що якась частина міського бюджету виділяється у спеціальний громадський бюджет (бюджет участі), який розподіляють безпосередньо мешканці міста [2].

Найактивніші мешканці міста створюють ідеї проектів, на які можна витратити гроші (наприклад, дитячі майданчики, нове наукове обладнання, спортивні комплекси та інше). Після періоду подачі проектів, кожен мешканець міста, після особистої верифікації, може проголосувати за той чи інший проект через Інтернет. Проекти, які набрали найбільшу кількість голосів, будуть реалізовуватися за рахунок місцевого бюджету участі. Наприклад, у місті Дніпро на бюджет участі виділяється 16 мільйонів гривень на рік (дані на 2019 рік).

Комунікація за допомогою соціальних мереж. Протягом останніх декількох років Україна почала долучатися до досвіду європейських країн, у яких комунікація з багатьма органами місцевого самоврядування, політиками та управлінцями може відбуватися за допомогою соціальних мереж, таких як Facebook [3]. Цим засобом комунікації з посадовими особами різних рівнів (від місцевих депутатів до міністрів) з кожним роком використовує все більше українців. Також такий підхід дозволяє поступово зменшувати психологічну

дистанцію між посадовими особами та звичайними громадянами, роблячи процес взаємодії простішим та доступнішим.

Мовна політика. На території України кожен громадянин повинен мати право спілкуватися та отримувати необхідну інформацію у сфері публічного управління державною мовою – українською. Але за бажанням та необхідністю, кожна людина має право звернутися до посадової особи тою мовою, якою особі буде простіше комунікувати, при умові, що і посадова особа в достатній мірі володіє нею. Зазвичай цього права потребують національні меншини на території їх компактного розселення та іноземці, що звертаються до органів місцевого самоврядування.

Все частіше для топ-управлінців, менеджерів та посадових осіб є обов'язковою умовою знання хоча б однієї з офіційних мов Європейського Союзу (англійської, французької, польської тощо). Це допомагає у комунікації з іноземними колегами, взаємодія з якими з кожним роком все сильніше поглиблюється.

Бібліографічні посилання

1. Нестерович В.Ф. Вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів з використанням комп'ютерних мереж / В.Ф. Нестерович // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2011. – С. 75–77.

2. Shah, Anwar. Participatory Budgeting, 2007. – С. 21–23.

3. Яценко А. Соціальна мережа Facebook як засіб іміджетворення вищої політичної влади України / А. Яценко, 2012.

Ляхов Артем Володимирович

бакалавр групи 281-18-1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ПОСТАТЬ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Досліджуючи біографію Михайла Грушевського, постать якого уособлює в собі велику кількість успіхів у політиці, письменництві та історії, необхідно відзначити про його вагомую роль у історичному та політичному розвитку української нації. Важко переоцінити значення вкладу Михайла Грушевського в розвиток історії України, автора підручників з української історії, геніального вченого і взагалі надзвичайно талановиту людину та видатного політичного діяча [1, 2]. У науковій спадщині Михайла Грушевського особливе місце посідають проблеми світової історії. Вчений виклав власне бачення розвитку людства і місця України у всесвітньо- історичному процесі.

Він йшов побіч з найвидатнішими людьми, такими як Тарас Шевченко та Іван Франко. Останній охарактеризував його наукову діяльність: «Діяльність Михайла Грушевського була головним осередком, коло якого згуртувалися давні і нові сили. Українська історія, література, етнографія й етнологія, а за ним інші науки, перестали лежати облогом. В парі з науковим рухом пішов небувалий зріст видавництв і піднесення освітнього рівня в суспільності. Коли сьогодні справді почалося весняне світання й нове життя розбуджує давно давлену надію кращої будучності народу – то історія колись згадає в тім переломнім моменті ім'я Михайла Грушевського, як того хто вказував українській інтелігенції нові дороги й охороняв її від ідейної блуканини та повторення знаних історичних помилок».

Сучасні державотворчі процеси в Україні перебувають під впливом державницьких поглядів і багатогранної практичної діяльності Михайла Грушевського. Найкращим з його рис є чесне служіння інтересам українського народу. Вчений подав нам блискучий приклад як для нових генерацій істориків,

сучасних державників, так і для кожного українця. Ідеї історика справляють потужний вплив на сучасне суспільно-політичне життя України, залишаючись актуальними у розбудові національної демократичної країни. Нам варто враховувати і використовувати їх у побудові нової Української держави [3].

Багато істориків та вчених аналізували діяльність М. Грушевського, але більш всього мені імponує твердження В. Герасимчука, який сказав, що: «Історія України-Руси Грушевського – це безсумнівно найсильніший дотепер вираз всієї нашої наукової творчості і Грушевський дав «своєму народові найсильнішу зброю, яку тільки можна було подати» [4].

В період керування Михайла Грушевського було відкрито Українську Академію Мистецтв, Українську Науково-Педагогічну Академію та Український Науковий Університет, це також сильно вплинуло на розвиток освіти населення України.

Отже, необхідно зазначити, що Михайло Грушевський був саме тією людиною яка б могла змінити нашу країну в ліпшу сторону, він писав і творив історію, питання та проблеми, які більше ста років тому досліджував учений, на початку нового тисячоліття є актуальними. Він зміг пов'язати політичні концепції державного будівництва зі своїми історичними концепціями з наголошенням на змагання українського народу за свободу і незалежність та став першим державно-політичним діячем який попровадив до реалізації державного постуляту України, проголошуючи її самостійність і незалежність.

Бібліографічні посилання

1. Пиріг Р. Михайло Грушевський в об'єктиві реальності / Р. Пиріг // Наука і суспільство. – 2006. – № 11-12. – с. 12-15.

2. Винар Л. Михайло Грушевський в історії України / Л. Винар // [Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Історичні науки](#): 2013. – Вип. 21. – с. 176-181.

3. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть / М. Грушевський // Матеріали з життя та діяльності М. С. Грушевського. – К. : 1992, – 69 с.

4. В. Герасимчук Михайло Грушевський як історіограф: Записки НТШ: т. 133: 9 с.

Прокопенко Василь Іванович

д-р. техн. наук, професор кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

**ПРО ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МІСЦЕВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Вітчизняний досвід інноваційної діяльності багатьох українських підприємств, передусім з утворення належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг (органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні відповідні приміщення та інфраструктуру), свідчить про дуже низький обсяг випуску наукоємної продукції. Проаналізовано на прикладі розвинутих країн світу деякі аспекти зазначеної проблеми, яких можуть дотримуватись територіальні громади України стосовно інноваційного розвитку місцевої інфраструктури.

Приріст ВВП за рахунок впровадження нових технологій в Україні становить 0,5-0,7 %, тоді як у розвинених країнах світу - від 60 до 90 %. У загальному обсязі реалізованої продукції тільки 6,5 % мають ознаки інноваційної, у той час як в Євросоюзі цей показник перевищує 60% [1]. Сьогодні в країні серед головних чинників-загроз інноваційній безпеці підприємств слід вказати на слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій, зростання імпортозалежності від наукоємних товарів і незадовільне інформаційне забезпечення інноваційної сфери. Саме науковому узагальненню існуючих нині думок та поглядів щодо стратегії розвитку певної галузі, вибору пріоритетної моделі її економічного зростання, а також визначенню деяких підходів до вирішення питань підвищення інноваційної безпеки галузі має бути присвячений один з напрямів діяльності органів місцевого самоврядування.

Соціально-економічні нововведення є важливим засобом підвищення якості та доступності надання публічних послуг за рахунок реалізації таких новаторських тенденцій [2]:

- високого рівня кваліфікації персоналу й цілеспрямованої підготовки працівників для оволодіння універсальними знаннями креативної творчості;
- вибору раціональної моделі ведення соціально-культурних робіт відповідно до потреб населення регіону;
- високого рівня технології й ефективності публічного управління.

У зв'язку з вищевикладеним, розглянуто конкретні підходи науковців та робітників промисловості щодо можливостей України у реалізації інноваційного розвитку економіки за «стратегію запозичень». Фундаментальні дослідження та багатобічна оцінка цієї стратегії зроблено І.Єгоровим, О. Поповичем та В. Соловійовим у роботі [3]. Проведений аналіз свідчить про те, що ключовим фактором успіху є гармонізація всіх аспектів промислової, соціальної і науково-технологічної політики. Питання щодо орієнтації на «стратегію запозичень», тобто базування вітчизняного виробництва переважно на використанні сучасних технологій, які розроблені в інших країнах світу, куди складніше, аніж здається на перший погляд.

Посилаючись на Японію і Південну Корею, прихильники «стратегії запозичень» нехтують фактом, що обидві ці країни, хоч і закуповували ліцензії на використання закордонних розробок через брак власних, водночас активно нарощували свій науково-технічний потенціал [4]. У 70-і роки минулого століття, коли в політиці Японії найбільш виразно виявлялась така стратегія, країна щорічно збільшувала витрати на науку в середньому на 6,4% і менш як за 10 років довела їх до 2,2% свого ВВП. Перебудова технологічної структури економіки країни була неможлива без опори на власний науково-технологічний потенціал. Тож уряд Японії постійно підкреслює необхідність посилення підтримки фундаментальних наукових досліджень шляхом збільшення їх фінансування й активнішої підготовки спеціалістів для їх здійснення. Протягом

90-х років загальна кількість інститутів Агентства з науки і технологій Японії зросла вдвічі.

Південна Корея нарощувала витрати на науку в 6 разів швидше, ніж зростав її валовий внутрішній продукт [4]. Характерно, що витрати приватного сектора економіки на наукові дослідження і розробки збільшувались за цей же період майже в 16 разів швидше, ніж зростав ВВП. В останні десятиліття феноменальний прогрес в економіці демонструють невеликі азіатські країни Тайвань, Сінгапур і Гонконг. Ці країни, попри різну початкову спеціалізацію на світовому ринку, поступово переходили від випуску простої за технічним рівнем продукції до виробництва високотехнологічних товарів, які забезпечують значно вищу додану вартість у виробленому продукті. Активно закуповувалися ліцензії на використання передових технологій, проте частка ВВП, що виділялася на розвиток власної науки збільшилася у 3-5 разів. Така політика щодо розвитку власного дослідницького сектора не могла не дати результатів - за той же період тут було зареєстровано у 3 - 6 разів більше патентів, ніж за попередні 20 років. Причому кількість патентів, отриманих нерезидентами цих країн, має стійку тенденцію до зменшення. Вражає швидке нарощування кількості публікацій південнокорейських і тайванських авторів у наукових журналах, що видаються у США: для Південної Кореї за двадцятиліття - майже у 100 разів, а для Тайваня приблизно у 70 разів.

Найважливішою рисою всіх розглянутих країн є високий і постійно зростаючий рівень освіти населення, особливо в галузі технічних і природничих наук. У Південній Кореї він зріс майже в чотири рази.

Отже, можна констатувати, що в усіх нових індустріальних країнах інтенсивно реалізується політика, спрямована на створення власного розвиненого науково-технічного потенціалу, здатного не тільки сприймати й адаптувати запозичені з-за кордону технології і нововведення, а й генерувати власні. Причому рівень останніх дає змогу одержувати дуже високий економічний ефект від їх впровадження і поширення. Тобто сама по собі «стратегія запозичень» для цих країн була лише певним епізодом у

довготривалій інноваційній політиці - етапом, зумовленим початковою слабкістю науково-технологічного потенціалу.

Іншим прикладом успішної модернізації економіки на основі досягнень науки і технологій є Ірландія. Вона демонструє високі темпи економічного зростання: у середньому понад 5% у 1985-2000 рр. Щоб витримати конкуренцію на світовому ринку, Ірландії прийняла стратегію на європейську інтеграцію - участь у науково-технічних проектах і програмах регіонального розвитку, а також ставка на науково-технологічні фактори модернізації. Та, попри все це, головною складовою державної інноваційної політики Ірландії є курс на істотне зміцнення національної науково-дослідної системи, оскільки тільки так можна забезпечити «сприйняття» економікою країни технологічних нововведень.

Таким чином, жодна з країн, які успішно використовували зарубіжні науково-технологічні розробки для здійснення інновацій у власній економіці, не робила цього за рахунок нищення власного наукового потенціалу [4]. Вони виходили з розуміння, що без вітчизняної науки справжнього прогресу досягти неможливо. Дослідження [5] демонструють, що країнам, котрі не мають власної розвиненої наукової бази, дедалі важче долати труднощі, пов'язані з освоєнням революційних технологій на основі новітніх досягнень сучасної науки.

Сьогодні варто усвідомити, що в Україні є необхідний потенціал і всі шанси самостійно впровадити інноваційну діяльність [4]. Вже вироблені критерії, за якими згадану діяльність можна впровадити. Вони викладені в численних законодавчих та нормативних актів, проте вони не втілюються в життя. На тепер головне - об'єднати зусилля не ситуативних, а справжніх професіоналів, які реально усвідомлюють суперечливість сучасної ситуації, мають свої пропозиції щодо розв'язання наявних протиріч і творчо готові співробітничати на шляху до інноваційної економіки.

Децентралізація та місцеве самоврядування мають спонукати суб'єктів розвитку територіальних громад (владні структури, науковців, підприємців) до

пошуку ефективного інноваційного забезпечення процесу створення економічно достатніх адміністративно – територіальних одиниць.

Бібліографічні посилання

1. Каракай Ю. Без інноваційного розвитку немає майбутнього. Роздуми за результатами слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти і науки «Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення». // Голос України. – 2006. – №245. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/group11/i1001>. – Назва з екрана.

2. Савицька І.К. Управлінські інновації на вугільних шахтах Донбасу / І.К. Савицька // Економічний вісник національного гірничого університету. – 2004. – №1. – С. 96-101.

3. Єгоров І. Стратегія запозичень» і розвиток науки / І. Єгоров, О. Попович, В. Соловйов // Вісник НАН України. – 2003. – №5. – С. 3-14.

4. Pavitt K. What do firms learn from basic research? // Foray D., Freeman C. (eds.) Technology and the Wealth of Nations. - London: Macmillan, 1993. - P. 115 - 143.

5. Рубан О. Машины, деньги и мозги. / О. Рубан // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://patent.km.ua/rus/articles/group11/i731>. – Название с экрана.

Сохач Артем Олександрович

магістр групи 281м–18–1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Донець Наталія Іванівна

асистент кафедри прикладної економіки, підприємництва та

публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ВПЛИВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сьогоднішній день, в Україні активно відбувається реформа органів місцевого самоврядування та процес децентралізації, запроваджується планування довготривалого сталого розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) завдяки стратегічному підходу.

Засіб об'єднання різних суб'єктів територіального розвитку, підвищення конкурентоспроможності регіонів, зміцнення їх фінансової спроможності, виконання усіх завдань і заходів стало можливим лише завдяки стратегічному плануванню та децентралізації. У 2015 р. були створені перші об'єднані територіальні громади, які у майбутньому повинні стати одиницею ефективної системи влади в Україні. З цього часу ОТГ отримали права та повноваження, зовнішні ресурси, а найголовніше – власні ресурси [1].

Як зазначає Беззубко І.В., процес децентралізації – спосіб територіальної організації влади, коли держава передає права та повноваження структурам місцевого чи регіонального рівня. Цілі децентралізації: підвищення рівня задоволення соціально-економічних потреб мешканців об'єднаної територіальної громади, поліпшення матеріальної інфраструктури, підвищення рівня зайнятості населення територіальної громади, забезпечення зростання місцевої економіки [2]. В умовах децентралізації повинна бути створена модель стратегічного планування, в базис якої буде закладено самостійність ОТГ у сфері питань соціального, економічного розвитку, нормотворча діяльність.

Стратегічне планування це управлінський процес, який передбачає визначення цілей розвинення, розробку стратегії, аналіз усіх факторів та чинників та зовнішнього середовища. Варто погодитись з Шаровим Ю., що планування являє собою «визначення параметрів управлінського процесу на основі порівняння інформації про потреби зовнішнього середовища в результатах діяльності та його можливостей з урахуванням розвинення самого суб'єкта, спрямованого на досягнення поставленої перед системою мети» [3].

В той же час стратегічне планування – процес, який покликаний забезпечити вирішення питання сталого розвитку об'єднаної територіальної громади. Як зазначає Савчук С.В., завдяки процесу децентралізації посилюється роль стратегічного планування для забезпечення сталого розвитку ОТГ, який трактується як розвиток, що задовольняє потреби сьогодення, потреби людей які мешкають в об'єднаній територіальній громаді та не ставить під загрозу потреби майбутніх поколінь [3]. Сталий розвиток забезпечується поєднанням таких складових: соціальних (створення самостійності мислення населення, ефективного задоволення суспільних потреб); економічних (створення робочих місць, нові ринки збуту, підвищення рівня ВВП на одну особу); екологічних (ощадне ставлення до запасів енергетичних та інших ресурсів).

Із розширенням повноважень наданих органам місцевого самоврядування, зростає їх відповідальність перед населенням об'єднаної територіальної громади. Тому чітко окреслюється стратегія, дії, що сприятимуть ефективній взаємодії між органами місцевого самоврядування та людьми, які живуть в ОТГ. Практика доводить, якщо населення об'єднаної територіальної громади активно бере участь у розробці стратегічного документа, стають безпосередніми учасниками процесу – це є гарантією його успішного виконання, тому що розроблена таким чином стратегія відображає інтереси усіх громадян. Саме громадське обговорення має стати силою, яка встановить партнерські відносини між населенням ОТГ і місцевими органами влади, дасть змогу приймати важливі та спільно погоджені рішення для реалізації стратегії розвитку.

За вимогами чинного законодавства усі регіони України розробили стратегії регіонального розвитку до 2020–2025 років. Регіони отримали можливості для забезпечення їх сталого розвитку, а також посилення фінансової сторони місцевих органів. Концепція сталого розвитку ОТГ охоплює декілька важливих компонентів, а саме: збільшення обсягу виробництва для того, щоб поліпшувалась економіка, а це значить, що буде збільшуватись і кількість робочих місць; здолати проблему недостачі коштів.

Стратегічне планування загалом є необхідною умовою поступального та сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації, адже це дозволяє ефективно управляти коштами на місцевому рівні, це найбільш ефективний спосіб реагування на невизначеність середовища в сучасних умовах. Стратегічне планування в умовах децентралізації дозволяє збільшити конкурентоспроможність і фінансову незалежність ОТГ замість орієнтації на державну допомогу.

Отже, успішна реалізація стратегічного плану в умовах децентралізації передбачає: – активне залучення громадян до вирішення територіальних проблем; – визначення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку ОТГ; – вдосконалення системи моніторингу і оцінки реалізації стратегічного плану; – підвищення прозорості процесу стратегічного планування; – узгодження думки з усіма зацікавленими сторонами реалізації стратегічного плану.

Бібліографічні посилання

1. Бородіна О.А. Теоретичні та практичні аспекти стратегічного планування в умовах децентралізації / О.А. Бородіна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2016. – №7. – С. 104–111.

2. Беззубко Б.І. Розвиток державних механізмів стратегічного планування територій в умовах децентралізації / Б.І. Беззубко // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2015. – №2. – С. 12–19.

3. Савчук С.В. Особливості стратегічного планування в умовах бюджетної децентралізації / С.В. Савчук // Гроші, фінанси та кредит. – 2016. – №7 – С. 38-43.

Трегуб Микола Володимирович

магістр групи 281м–18в

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна,

Бондаренко Тетяна Леонідівна

магістр групи 281м–18в

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Україна має понад 60 млн. га землі, з яких більше 70% (42 млн. га) – землі сільськогосподарського призначення, що розташовані за межами населених пунктів. З них 32 млн. га розпайовані, проте ще 10,5 млн. га – державні. Її суттєва частина цих земель розташована в межах об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Отже в умовах розширення децентралізації влади підгрунтям становлення та розвитку нової сільської економіки, суттєвим джерелом наповнення бюджету об'єднаних територіальних громад виступають земельні ресурси. Як і інші ресурси, такі специфічні ресурси повинно раціонально використовуватися, що вимагає збоку державних органів влади та органів місцевого самоврядування заходів щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1] передбачає розв'язання проблеми подолання відстороненості влади територіальних громад від вирішення питань у сфері земельних відносин на підставі надання повноважень у вирішенні питань забудови (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель). Концепція визначає землю матеріальною основою місцевого самоврядування, що перебуває у власності територіальних

громад сіл та селищ, та надає їм права розпоряджатися земельними ресурсами в межах своєї території.

До основних проблем об'єднаної територіальної громади в сфері земельних відносин відносять наступні: невизначеність меж територій громад; недотримання надходжень до місцевого бюджету від плати за землю; неможливість спланувати діяльність через брак інформації про земельні ресурси; відсутність пропозицій з боку громад для залучення інвестора та ведення бізнесу; відсутність процесів резервування перспективних територій для розвитку громад [2]. Таким чином, раціональне використання земельних ресурсів з максимальною користю для об'єднаних територіальних громад та ефективне управління ними неможливо без знань про кількість, якість землі, її просторового розміщення.

Для вирішення деяких визначених проблем, зокрема для залучення внутрішніх інвестицій в об'єднані територіальні громади згідно з розпорядженням Кабміну, з 1 лютого 2018 р. в Україні розпочався процес передачі землі поза межами населених пунктів у власність об'єднаних територіальних громад [3].

Позитивний результат від реалізації розпорядження полягає, по-перше, в тому, що територіальні громади зацікавлені у своєму розвитку, вони найкраще знають як планувати його і для цього їм потрібна територія. По-друге, територіальні громади зацікавлені у надходженнях до своїх бюджетів, за рахунок яких вони розвивають свою інфраструктуру (дороги, парки, дитячі садочки, школи тощо). Для цього потрібен ресурс. Цей ресурс можна отримати за рахунок плати за землю. Саме тоді територіальна громада, правильно спланувавши свою територію, облікувавши всіх землекористувачів, взявши відповідну плату за землю, зможе впливати на розвиток інвестицій. Таким чином, громади почали планувати свої території, що є дієвим кроком щодо децентралізації управління земельними ресурсами, що в свою чергу впливає на наповнення бюджетів (плата за землю в окремих бюджетах складає друге місце по надходженнях) та сприяє просторовому розвитку територіальних громад.

Ефективне управління земельними ресурсами в просторовому аспекті неможливо без застосування інноваційних ГІС-технологій. Якщо в світі накопичено достатньо прикладів впровадження таких технологій в сільській місцевості (особливо вони розповсюджені у розвинутих країнах Європи та Північної Америки), то вітчизняна практика нараховує, на жаль, впровадження декілька пілотних проектів. Наприклад, суттєвої уваги заслуговує застосування в умовах Паланської ОТГ Черкаської області та Кіптівської ОТГ Чернігівської області унікальної цифрової системи обліку земельних ресурсів, створеною на основі ГІС-технологій. Інноваційний проект профінансувала вітчизняна недержавна організація «Підтримка аграрного і сільського розвитку» («Агросільрозвиток») [4]. На детальних електронних картах позначені всі без винятку ресурси громади – земельні, інфраструктурні, комунікаційні тощо, тобто споживач продукту має вичерпну інформацію щодо наявних земельних ресурсів, їх цільового призначення, орендарів, строку оренди тощо, а також плани перспективного використання території.

Крім того, що цифрова система обліку земельних ресурсів акумулює інформацію про наявні інфраструктурні та комунікаційні об'єкти, зони обмеження та природо-охоронні об'єкти, вона містить інформацію про перспективні сфери використання ресурсів, стан робочої сили, рівень її освіти тощо. Тобто про специфіку місцевої економіки в цілому та потенціал її розвитку. Такий підхід суттєво допомагає у пошуку внутрішніх та зовнішніх інвесторів, які, відкривши відповідні карти на сайті об'єднаних територіальних громад, самі можуть прозоро обирати земельні ділянки під перспективні проекти розвитку з урахуванням комунікацій, магістральних шляхів та якості ґрунтів.

З урахуванням проектних витрат, реалізація проектів у Кіптівській та Паланській ОТГ коштувало близько 40 тисяч доларів США. Основною витратною статтею є збір, аналіз та опрацювання інформації про земельні та інші ресурси для подання їх в вигляді онлайн інтерактивних карт в ГІС. Але інвестиції окупаються дуже швидко. В результаті впровадження прозорості

системи управління земельними ресурсами на місцевому рівні Кіптівська громада може отримати у 2018-2019 роках додаткові бюджетні надходження на орієнтовну суму 1,8 млн грн, тоді як загальні бюджетні надходження від орендної плати за землю у 2017 році склали 2,59 млн грн. А загальний бюджет Кіптівської ОТГ у 2017 році склав 10.3 мільйони грн [4]. Отже, окупність таких інвестицій – близько півроку, а далі вони приносять прибутки. Крім того, впровадження системи надає широкі можливості для залучення інвестора.

Таким чином, системне впровадження інноваційних цифрових систем обліку дозволить раціонально використовувати земельні ресурси з максимальною користю для об'єднаних територіальних громад та ефективно управляти такими ресурсами, надасть новий поштовх розвитку сільської економіки.

Бібліографічні посилання

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 1 квітня 2014 року.

2. Шикова Л.В. Проблеми управління земельними ресурсами об'єднаних територіальних громад та шляхи їх вирішення / Л.В. Шикова // Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 06-07 березня 2018 року). – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2018. – С. 51–54

3. Про передачу земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад. Розпорядження Кабінету Міністрів №60-р від 31 січня 2018 року.

4. Сидоркіна К. Як «відкрити очі» на наявні ресурси громади та знайти інвестора для їх ефективного використання? / К. Сидоркіна [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10077> – Назва з екрана.

Халявка Даяна Олександрівна

магістр групи 281м–18–1

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ІМІДЖ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Все частіше в центрі уваги опиняється моральне обличчя державних службовців. Держава і суспільство стали оцінювати не тільки професійні здібності і компетентність державних службовців, але і ступінь дотримання ними моральних принципів, правил службового етикету тощо. Служіння державі і суспільству, непідкупність, чесність, справедливість, принциповість, відповідальність за свої дії, ввічливість, тактовність, уміння правильно одягатися й говорити – все це стає важливим індикатором оцінки діяльності державного апарату. Сьогодні актуальним є питання зростання престижу професійної державної служби, підвищення її соціальної ефективності, що в кінцевому результаті сприяє формуванню позитивного іміджу державного службовця та стимулює розвиток громадськості.

За тлумаченням Л.В. Засекіної імідж – це певний синтетичний образ, який формується у свідомості людей щодо конкретної особи, події, держави, організації чи іншого соціального об'єкта; містить значний обсяг емоційно забарвленої інформації про об'єкт сприйняття й спонукає до певної соціальної поведінки. Імідж людини визначає місце кожного в структурі суспільних, професійних та міжособистісних стосунків [1]. Він є показником рівня довіри до державних службовців населення і критерієм оцінки суспільства ефективності управлінської діяльності. Імідж фіксує ступінь відповідності дій державних органів вимогам і очікуванням конкретних соціальних груп і суспільства в цілому.

Відокремлюють ознаки, завдяки яким формується думка про державного службовця та про службу, яку він представляє (таблиця 1).

Таблиця 1

Компоненти індивідуального іміджу державного службовця

Компонент іміджу	Складові іміджу
Габитарний	Конституція тіла, одяг, зачіска, аксесуари, запах, міміка, жести, погляди тощо.
Вербальний	Характеризує те, що людина говорить і як говорить, що пише і як пише.
Кінетичний	Характерні типи руху (експресія м'яка, жорстка, в'язка) або положення в просторі частин тіла персони.
Середовищний	Житло, кабінет, автомобіль, а також найближче оточення, сім'я, колеги, друзі, основні канали соціальних контактів (членство в клубах, професійних спільнотах, місце проведення зустрічей, улюблені місця відпочинку).
Уречевлений	Предмети і речі, створені персоною (візитка, діловий лист, стаття, книга, виступи в ЗМІ).

Дана таблиця побудована на підставі джерел [2, 3].

На основі досвіду відомих іміджмейкерів запропоновано процес під назвою «Технологія формування іміджу».

Етап 1. Визначення стартових умов – завдань, підготовленості людини. Пропонується здійснювати соціальні опитування, за допомогою яких встановлюють те, над чим людині варто працювати, щоб сформувати індивідуальний позитивний імідж.

Етап 2. Створення зовнішності (підбір одягу, макіяжу, зачіски, жестів, ходи, міміки).

Етап 3. Відпрацювання комунікативної механіки. Підготовка до публічних виступів, ведення переговорів і бесід.

Етап 4. Оволодіння ефективною поведінковою технікою (вдосконалення культури поведінки, мистецтва складати хороше враження про себе, вивчення тактики дій у конфліктних ситуаціях).

Етап 5. Вивчення та дотримання законів здорового способу життя, неможливого без раціонального харчування, систематичних занять спортом, освоєння методів зняття нервового напруження і розслаблення.

Етап 6. Удосконалення професіоналізму (самоосвіта, участь у семінарах тощо).

Джон Честер запропонував наступну формулу: «Вчинок і Відповідна реакція + Інтерпритація і комунікація = Репутація та Імідж». Саме це і може стати формулою успіху у побудові позитивного іміджу державного службовця.

Таким чином, особливістю іміджу державних службовців є її нерозривність з іміджем державної влади, адже є його ланкою. Формування нового іміджу держслужбовця необхідно здійснювати на основі принципу покращення індивідуальних моральних якостей та професійних рис, які є невід'ємними у діловому світі. Фундаментальними чинниками формування позитивного іміджу держслужбовця України має стати професіоналізм її представників та активна взаємодія між владою та народом на основі чесності та відкритості.

Бібліографічні посилання

1. Засекіна Л.В. Психолінгвістична діагностика: навч. посіб. / Л.В. Засекіна, С.В. Засекін. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. у-ту ім. Лесі Українки, 2008. – С. 22–25.

2. Круп'як Л.Б. Організація діяльності державного службовця: навч. посіб. / Л.Б. Круп'як. – Тернопіль : Крок. – 2015. – 243с.

3. Мельничук Я. Імідж державних службовців /Я. Мельничук // Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування (Серія Наукова думка). – 2011. – №1. – С.40–44.

Чорнобаєв Владислав Володимирович

*канд. екон. наук, доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва
та публічного управління*

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ТИМЧАСОВО ВІЛЬНІ КОШТИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК ДОДАТКОВЕ ДЖЕРЕЛО РЕСУРСІВ

Сьогодні ефективне функціонування системи місцевого самоврядування значною мірою залежить не стільки від обсягу повноважень, якими наділені територіальні громади та обрані ними органи місцевого самоврядування, скільки від наявності в їх володінні та вільному розпорядженні матеріальних, людських, фінансових та інших ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань.

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у фінансуванні діяльності органів місцевого самоврядування стосовно забезпечення суспільних послуг насамперед соціального спрямування. Це стосується виплат із соціального захисту та соціального забезпечення населення, утримання закладів соціально-культурної сфери, видатків на розвиток місцевого господарства, фінансування молодіжних програм [1].

Але становище з наявними фінансовими ресурсами місцевих бюджетів не дає змоги органам місцевого самоврядування самостійно (без державної допомоги) утримувати комунальні бюджетні установи, житлово-комунальне господарство, здійснювати витрати на місцеві соціальні програми.

Фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування є актуальною проблемою в Україні, тому його вдосконалення необхідно спрямовувати на більш повне задоволення потреб територіальних громад у суспільних послугах, підвищення ефективності використання обмежених бюджетних ресурсів і, як наслідок, підвищення суспільного добробуту та стимулювання економічного зростання територіальних одиниць України. В цілому основним джерелом надходжень до місцевих бюджетів України є поточні доходи.

Головним недоліком і проблемою чинної системи фінансового забезпечення є те, що вона не стимулює органи місцевого самоврядування у частині наповнення дохідної частини бюджету та відповідальності за використання ресурсів. Система міжбюджетного фінансування не може функціонувати ефективно, якщо вона не створює дієвих стимулів для органів місцевого самоврядування у нарощуванні ними економічної бази без загрози повної втрати додаткових доходів або значної їх частини. Сучасна система фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Україні скоріше стимулює споживацькі настрої у витрачанні коштів, а не активну їх мобілізацію з потенційно можливих джерел.

В процесі виконання місцевих бюджетів спостерігаються ситуації коли з'являються тимчасово вільні кошти. Тому, в умовах розширення повноважень органів місцевого самоврядування надзвичайної актуальності набувають питання ефективного управління наявними бюджетними коштами, а зокрема, й використання тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів.

Традиційно року місцеві органи влади, що прагнули отримати додаткові фінансові ресурси розміщували тимчасово вільні кошти на депозитних рахунках банків. Метою таких вкладень було підвищення рівня ефективності управління бюджетними коштами. Середній рівень відсоткових ставок, за якими розміщалися кошти місцевих бюджетів залежав від термінів розміщення коштів, обсягів і видів депозитних вкладів, але в цілому вони знаходились на рівні 12,0 – 16,0 відсотків річних [2]. Однак кошти місцевих бюджетів часто розміщувалися в установах банків за заниженими ставками, в результаті чого не доходили значні суми в доходну частину відповідних бюджетів. Тому із січня та до кінця 2019 Кабінет міністрів України заборонив розміщувати на вкладних (депозитних) рахунках у банках тимчасово вільні кошти загального фонду місцевих бюджетів.

З метою надання можливостей розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів шляхом придбання державних цінних паперів, які на даний час мають більшу дохідність у порівнянні із банківськими депозитами, Кабінет

Міністрів України затвердив Порядок розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів шляхом придбання державних цінних паперів (постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 544).

Облігації внутрішніх державних позик України – державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій (далі – ОВДП).

За строком обігу ОВДП можуть бути:

- довгострокові – понад п'ять років;
- середньострокові – від одного до п'яти років;
- короткострокові – до одного року (3,6,9 та 12 місяців).

Номінальна вартість однієї ОВДП становить 1000 гривень, але вони мають більш високий рівень прибутку в порівнянні з банківськими депозитами та іншими альтернативними способами заощаджень.

Порядок надає можливість місцевим фінансовим органам розміщувати тимчасово вільні кошти загального та спеціального фондів (крім субвенцій, отриманих з інших бюджетів, та коштів резервного фонду) шляхом придбання ОВДП з терміном обігу як до одного року, так і понад один рік.

Розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів шляхом придбання державних цінних паперів дозволить збільшити ефективність використання цих коштів, а також розміщувати їх у надійні фінансові інструменти, виплата відсоткового доходу та повернення основної суми які гарантовані державою.

Підсумовуючи вище викладене, треба зазначити, що розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів у ОВДП стане позитивним явищем у діяльності місцевих органів влади. Така діяльність буде свідчить про прозоре та ефективне управління наявними коштами, а також доводить зацікавленість місцевої влади в додаткових джерелах фінансових ресурсів. компетентними, високопрофесійними, законослухняними, ініціативними,

патріотично налаштованими управлінськими кадрами нового типу, які здатні успішно вирішувати поточні загальнодержавні та місцеві проблеми.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» №280/97-ВР від 21.05.07 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24.

2. Русін В. Тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів та особливості їх розміщення на депозитних рахунках/ В. Русін // Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в постстабілізаційний період: Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу (Тернопіль, 16 квітня 2008 р.). – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 168с. – С. 116–119.

Шаповал Вадим Анатолійович

канд. економ. наук, доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Рівень розвитку територіальної громади визначається її результатами планування та реалізації програм ґрунтовних змін в соціально-економічній та екологічній сферах. Значущим важелем такої трансформації є поточний потенціал громади, що формує її спроможність ідентифікувати та використати різноманітні можливості розвитку. Тому, сильні сторони-характеристики громади є опорними індикаторами для її системи управління та джерелом синергетичних (спільних) ефектів, забезпечить прискорення процесу змін та підвищення рівня якості життя в конкретній територіальній громаді. Такими сторонами-характеристиками можуть бути природні ресурси, людський капітал, фінансові ресурси, географічне розташування, рівень розвитку окремих видів інфраструктури, зокрема сформовані мережі надання населенню

адміністративних послуг тощо. Ще більшого значення зазначені синергетичні ефекти набувають для об'єднаних територіальних громад та громад-сусідів, оскільки утворюється підґрунтя оновлення потенціалу та додаткові можливості спільного розвитку громад з різним базовим потенціалом (або його фактичною відсутністю в деяких громадах).

При здійсненні управління територіальною громадою на засадах синергії [1, 2] слід враховувати, що синергія, як явище, обумовлює виникнення нових якостей в трансформованій системі, нехарактерних її попередньому стану. Якщо нова система утворюється шляхом інтеграції декількох систем незалежних, то нова система матиме якості, що не спостерігались в характеристиках незалежних систем (Z-характеристики системи С, рис. 1). Під системою в даному випадку слід розуміти територіальну громаду, яка змінюється під впливом чинників її середовища, об'єднується з іншими громадами, укладає з ними або іншими стейкхолдерами угоди стратегічного партнерства [3]. На підставі цього громада планує змінювати структуру економіки, залучати нові технології, відновлювати власні природні ресурси, підвищувати інвестиційну привабливість, поліпшувати демографічну ситуацію тощо.

Особливістю зазначеного процесу трансформації системи є його нелінійність, тобто залежність від багатьох чинників з різним ступенем та характером впливу, часом його прояву, а також незворотність змін (неможливість відновлення системи до попереднього стану). Істотним аспектом синергетичної трансформації є оцінка набутих специфічних характеристик нової системи, яка відбиватиме фактичний негативний або позитивний результат змін. Загально відомо, що математично такий результат – синергетичний ефект – можна представити у вигляді рівнянь: $2+2=3$ або $2+2=5$, де 2 – кількісний результат діяльності кожної з систем, що об'єднуються (територіальної громади); 3 та 5 – відповідно результат синергетичної трансформації (негативний та позитивний синергетичний ефект). Тобто, громада може як поліпшити власний потенціал та скористатися новими

можливостями, так й погіршити своє становище внаслідок започаткування нових проектів, ініціації або підтримки інтеграційних процесів.

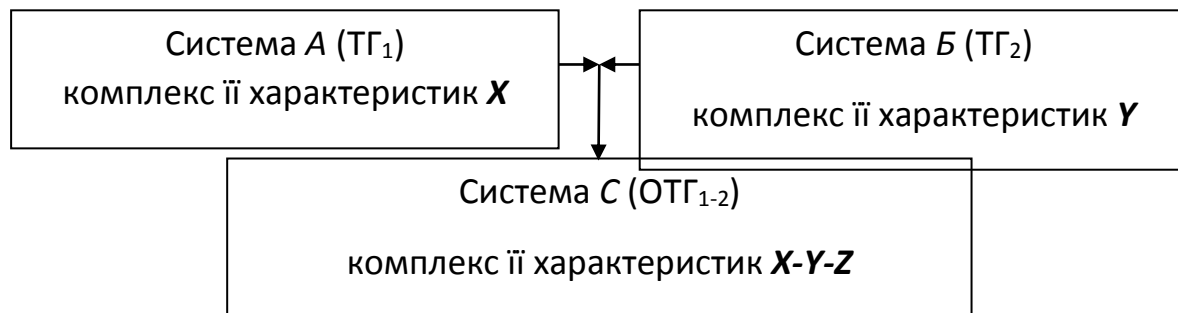

Рис. 1. Синергетична трансформація територіальної громади як системи з специфічним комплексом характеристик, де ТГ – територіальна громада; ОТГ – об'єднана територіальна громада; X, Y – поточні характеристики ТГ; Z – специфічні характеристики нової системи (ОТГ).

Отже, траєкторія розвитку територіальної громади як системи може змінюватись відповідно до ситуації. Отримання негативних результатів обумовлено не хибністю самої концепції синергетичного розвитку, а недоліками діяльності керуючої підсистеми щодо планування та реалізації проектів з потенційними синергетичними ефектами. Громада має розуміти поточні ключові характеристики навколо яких будуть створюватись нові спроможності та впливати на цей процес якісного оновлення, тобто керувати змінами. Зазначимо, що відповідальність за результати трансформаційних змін несе громада в цілому як суб'єкт права [4], так й безпосередньо керівництво громади – формально уповноважені суб'єкти, які сприйняли делеговані від громади повноваження вирішувати завдання її розвитку. Наведена відповідальність пов'язана з активністю кожного члена громади в питаннях обговорення змісту програм розвитку, приватної та групової ініціативи участі в затверджених програмах або реалізації проектів сприяння розвитку, підвищення рівня професіоналізму всіх дієвих суб'єктів, та, насамперед, громадянської відповідальності [5] посадових осіб апарату управління територіальної громади. Якщо ефективність управління проектами

трансформації в приватному секторі обумовлена розумінням ризиків банкрутства та втрати особистої репутації підприємця, то неефективне управління в публічній сфері пов'язано з «розмиттям» відповідальності серед багатьох відповідальних суб'єктів, констатацією посадовою особою недоліків нормативних процедур організації процесів, відсутністю індивідуальної відповідальності особи за неефективне витрачання коштів громади. Тобто, ймовірність отримання негативного синергетичного ефекту в публічній сфері підвищується внаслідок зменшення ризиків в професійній діяльності відповідальних посадових осіб.

Для визначення способів збільшення ймовірності отримання позитивного ефекту синергетичної трансформації територіальних громад проаналізуємо відповідні основні стратегічні рішення та види синергетичних ефектів. Синергетична трансформація територіальної громади ґрунтується на наступних інтеграційних рішеннях:

- *злиття*: з переважним впливом однієї з громад, або варіант *консолідації* за принципом паритету повноважень громад;
- *поглинання*: з повним підпорядкуванням інтересам більш спроможної громади.

Ініціатором зазначених інтеграційних процесів можуть бути:

- *спроможна територіальна громада*, яка ідентифікує наявний або потенційний ресурс в іншій, навіть неспроможній, громаді. Якщо пропозиція надаватиметься іншій спроможній громаді, то результатом може бути консолідація або злиття з незначною перевагою повноважень. Якщо пропозиція здійснюється до громади з низькою спроможністю, яка володіє, але не може скористатися цінним ресурсом (наприклад, природні ресурси або місце розташування), то характер дій, переважно, буде відбивати процес поглинання;
- *територіальна громада з низькою спроможністю*, яка немає достатніх ресурсів для самостійного розвитку. За умов відсутності в територіальній громаді привабливих ресурсів для приймаючої сторони, пропозиція щодо об'єднання матиме низку цінність, а процес інтеграції матиме ознаки запиту на

об'єднання;

– *місцеві державні адміністрації*, які супроводжують процес децентралізації управління та рекомендують (зобов'язують) спроможній територіальній громаді об'єднатися з менш розвинутими громадами. В даному випадку місцеві державні адміністрації лобіюють інтереси та посилюють пропозицію неспроможної громади. Якщо процес інтеграції набуватиме ознак примусу, то це ускладнюватиме комунікацію між поточними та новими членам громади.

Отримання позитивного синергетичного ефекту обумовлено поширенням найкращих успішних практик управління в спроможній громаді на нових суб'єктів оновленої соціальної системи (об'єднаної територіальної громади). Це визначає комплекс можливих синергетичних ефектів в діяльності територіальних громад (на основі класифікації корпоративних синергетичних ефектів [6]):

– *синергія взаємовідносин*: використовується імідж, репутація громади; розробляється єдина програма просування об'єднаної територіальної громади; використовуються створені канали багатосторонньої комунікації тощо;

– *синергія господарської діяльності*: ефект масштабу, наприклад надання послуг більшій кількості суб'єктів збільшеної територіальної громади [7]; розподіл витрат на заходи серед більшої кількості населення; інтенсифікація господарського використання наявних ресурсів;

– *синергія інвестиційна*: зменшення потреб в фінансуванні нових проектів завдяки залученню вже існуючих ресурсів громад-членів об'єднання, наприклад об'єктів комунальної власності; підвищення «ваги» проектів, які спрямовуються на конкурси з отримання зовнішнього фінансування;

– *синергія менеджменту*: використання досвіду та репутації керівників спроможних громад в проектах розвитку нових територій або досвіду керівників в реалізації нових задумів. Це стосується комплексу функціональних процесів, які має здійснювати керівний склад для забезпечення очікуваних результатів. Не сприйняття керівним складом (впливовими особами) змісту

трансформаційних проєктів, неефективність нового комунікативного середовища та інші суб'єктивні чинники підвищуватимуть ймовірність отримання негативного синергетичного ефекту.

Отже, для синергетичної трансформації територіальна громада може скористатися наявними або сформувані нематеріальними або матеріальними актив. Це потребує ідентифікації сфер/об'єктів потенційних синергетичних ефектів та розробки детальних програм їх отримання в умовах ризику. Отримання позитивного фактичного результату буде залежати від професійних компетенцій та особистих якостей вповноважених та інших суб'єктів, які здійснюють публічне управління.

Бібліографічні посилання

1. Воронкова В.Г. Синергетична методологія аналізу соціального управління / В.Г. Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2009. – Вип. 36. – С. 26-46. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2009_36_5. – Назва з екрана.

2. Сергєєва О.В. Концепція синергізму в обґрунтуванні ефективності стратегічного партнерства підприємств: теоретико-методичний аспект / О.В. Сергєєва // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. - 2012. – № 1(2). – С. 346-355. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmef_2012_1\(2\)_51](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmef_2012_1(2)_51) – Назва з екрана.

3. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> – Назва з екрана.

4. Конституція України. Розділ XI, ст. 140. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xi> – Назва з екрана.

5. Фурман О. Громадянська відповідальність особистості як предмет психологічного дослідження / О. Фурман // Психологія і суспільство. – 2015. – №1(59). – С.65-91. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://journals.uran.ua/index.php/1810-2131/article/view/114021/> – Назва з екрана.

6. Ансофф И. Стратегический менеджмент: классическое издание / Игорь Ансофф; [пер. с англ. О. Литун]. – Москва [и др.]: Питер, 2009. – 342 с.

7. Міжмуніципальне співробітництво: дві громади на Житомирщині спільно надають адміністративні послуги [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/10742?page=4> – Назва з екрана.

Тимошенко Любов Вікторівна

канд. економ. наук, доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Романюк Наталя Миколаївна

канд. економ. наук, доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

**ПІДПРИЄМНИЦЬКІ РИЗИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ**

Основними ознаками підприємницької діяльності є творчість, креативність, пошук інноваційних ідей задоволення потреб клієнтів та ризик, що беруть на себе суб'єкти при виробництві продукції, наданні послуг та виконанні робіт з метою отримання прибутку. Всі види ризиків поділяють на дві групи залежно від факторів впливу: внутрішні та зовнішні. Перші безпосередньо пов'язані з процесом господарювання підприємств, тому підлягають контролю та управлінню. Другі – формуються в зовнішньому середовищі, підприємці мають прогнозувати їх вплив на результати діяльності та адаптуватися до можливих змін.

Систему ризиків формують декілька рівнів. Перший – загальний складаються з політичних, економічних, соціальних, екологічних та

техногенних. Кожен з цих видів розподіляється на підвиди, що утворюють другий рівень.

Політичні ризики пов'язані з ймовірністю негативно впливу на суб'єкти підприємницької діяльності з боку державної влади. Основними факторами політичного ризику є поява локальних конфліктів, військових дій на території держави, революцій, зміна законодавства та політичного устрою, впровадження непопулярних реформ, загострення внутрішньополітичної ситуації тощо. Окремо доцільно виділити корупційний ризик, що струмує розвиток не тільки суб'єктів підприємницької діяльності, а й країни в цілому.

За результатами наукових та соціальних досліджень фактори, що сприяють прояву корупційного ризику варто розділити за сферами [1]:

1. Надання адміністративних послуг – складність процедур та великі строки надання послуг, брак публічної інформації щодо адміністративних послуг, обмежений доступ до представників адміністрації.

2. Контролю та нагляду – широкі повноваження окремих адміністративних органів, що стосуються заборони або припинення діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, проведення необґрунтованих перевірок, які здебільшого спрямовані на покарання, а не на передбачення, роз'яснення та усунення порушень з боку підприємців.

Окремі види політичних ризиків виникають уразі браку інформації або її викривлення. Так проявляється інформаційний ризик в публічній сфері. Кількісно оцінити його наслідки складно, тому органи влади мають визначити основні напрями зменшення зазначеного ризику шляхом запобігання:

- витоку інформації;
- несанкціонованим діям з копіювання, видалення або спотворення інформації;
- загрози інформаційної безпеки.

Особливої актуальності для підприємств та урядових структур набуває класифікація ризиків, на основі якої визначають основні напрями управління та формують заходи мінімізації впливу:

Незначний – рівень ризику, який за розрахунками є менше за прийнятний, що встановлений адміністративними органами.

Прийнятний – соціально, економічно, технічно і політично обґрунтований ризик, який не перевищує гранично допустимого рівня [2].

Граничний – максимально допустимий ризик на державному чи місцевому рівнях, що враховує соціально-економічні, екологічні та технологічні вимоги.

Недопустимий – ризик, який за результатами оцінки перевищує прийнятний рівень прийнятого граничного ризику.

При прийнятті стратегічних або тактичних рішень на державному чи регіональному рівня неможливо визначити та оцінити всі ризики. Проте важливо обґрунтувати найбільш вірогідні з них та ті, що можуть призвести до найбільших негативних наслідків.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про адміністративні послуги» [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. – Текст. Дані. – 2013, № 32, ст.409 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

2. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. – Текст. Дані. – 2007, № 29, ст.389. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#n23>

Яремчук Ірина Олександрівна

старший викладач кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

КОНЦЕПЦІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АДМІНІСТРУВАННЯМ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Податок на додану вартість (надалі ПДВ) є предметом постійних дискусій

і пошуків. За весь період його справляння висунуто чимало пропозицій, але як і раніше надходження від даного виду податку не сприяють поповненню доходної частини бюджету країни. Йдеться не тільки про зловживання. Наразі, у зв'язку з падінням рівня життя українців, компанії, що мають певний фінансовий «запас міцності» шукають споживачів за кордоном. А експортні операції у відповідності з чинним законодавством оподатковуються за нульовою ставкою. В результаті надходження від ПДВ набувають від'ємного значення. Це не тільки українська проблема. Певні труднощі із застосуванням даного виду податку виникають і в інших країнах світу, де, як і в Україні, ведуться дослідження та розробляються відповідні програми з оптимізації порядку нарахування та справляння ПДВ [1].

Наразі податок на додану вартість визначається як різниця між сумою, що була нарахована при придбанні товару, та зобов'язанням, що виникає при подальшій поставці [2]. Тобто покупець відносить сплачену при покупці суму ПДВ до зменшення загальної величини податку, що підлягає сплаті до бюджету, незалежно від того чи сплатив належну суму продавець цього товару.

Така схема нарахування та сплати податку добре функціонує в умовах «закритої економіки», або коли між виробником (імпортером) та споживачем лише один посередник – «продавець». Але, коли у «ланцюжку» шість-сім посередників, які накопичують суму податку на додану вартість, то виникають проблеми. Наприклад, коли один з них, зібравши ПДВ по всьому «ланцюжку», зникає. При цьому, бюджет втрачає все, або, в кращому випадку, отримує мізерні суми. Те ж саме відбувається, якщо в державі товару, що імпортується та виробляється на території країни, менше, ніж товару, який експортується. Тоді цей податок стає від'ємним для бюджету: держава відшкодовує більше ніж отримує. З огляду на вище сказане, з повною відповідальністю можна говорити про те, що ПДВ, у тій формі, в якій він існує в Україні, знищив сам себе, як по своїй економічній, так і по математичній суті.

Поточні заходи держави з удосконалення ПДВ (такі як електронний облік податкових накладних), не вирішують проблем, радше навпаки – створюють

нові. Володіючи повними відомостями про всі угоди, податкова служба отримує конфіденційну комерційну інформацію, що створює підґрунтя для поширення корупції. Треба сказати, що уряд постійно намагається боротися з найбільш відомими махінаціями. Наприклад, відшкодовувати ПДВ тільки компаніям, які працюють більше року, або відшкодовувати лише великим компаніям (обіг більше 100 млн. грн.), чи компаніям, які не вирішують спори з податковою у судовому порядку. Але, як показує практика, це чергові намагання випередити у кмітливості авторів нових схем податкових махінацій. Нажаль законотворчий механізм – це продукт складної та неповороткої бюрократичної машини, де час на обговорення, узгодження та прийняття рішення, дає неабияку фору «творцям» незаконних схем у рамках закону [3, 4].

На думку автора, доцільно застосовувати в Україні «зворотний ПДВ». Зауважимо, що назву «зворотний» присвоєно не стільки з причини перенесення обов'язку сплати з продавця на покупця, скільки з причини застосування механізму «попередньої відповідальності». Суть полягає у наступному: продавець продає товар, нараховує ПДВ, але при цьому передає обов'язок по його сплаті покупцю. Якщо покупець продає товар далі, то він передає обов'язок сплатити ПДВ в бюджет наступному покупцю. Так відбувається до тих пір, поки товар не продається кінцевому споживачеві, який не є платником податку на додану вартість. На цьому етапі останній сплачує, а продавець передає в бюджет в момент інкасації повну суму податку, а не лише податкову різницю, як відбувається зараз. Якщо останній покупець – платник ПДВ зникає (не продає товар кінцевому споживачеві,) та в бюджет нічого не платить, наступає право «попередньої відповідальності», а саме, сплата податку попереднім покупцем.

Слід зазначити, що кінцевий покупець – споживач і зараз є фактичним платником податку на додану вартість, але існуючий механізм стягнення податку змушує платити його у «кишеню продавцю», а не одразу в бюджет, що створює додатковий ризик відповідних зловживань. Щодо покупців – платників податку, які купили товар для споживання, тобто для виробництва нових

товарів, то після створення нової вартості, вони як і всі виробники або прирівняні до них імпортери нараховуватимуть ПДВ, але не сплачуватимуть його, а передаватимуть обов'язок зі сплати покупцеві – платнику ПДВ, або ж у разі продажу товару споживачеві, що не є платником податку, сплачуватимуть в бюджет кошти передані останнім одразу в момент інкасації [5].

При застосуванні запропонованої схеми нарахування та сплати податку на додану вартість всі учасники процесу «виробництво – постачання – споживання», стануть зацікавлені у створенні прямих поставок. А саме, виробник буде запроваджувати власні торгівельні мережі, а не працювати через дистриб'юторів. Імпортери створюватимуть власні торгівельні склади, щоб не потрапити під ризик податкової «попередньої відповідальності». Але головне, зникає ідеологія бюджетного кредитування та відшкодування. Пільговим моментом може бути положення, стосовно якого експортер не прирівнюватиметься до кінцевого споживача, тобто на нього не поширюватиметься «попередня відповідальність». Тим самим збережеться норма, щодо оподаткування експортних операцій за нульовою ставкою. Крім того, такий стан речей буде сприяти пошуку ринків збуту за кордоном, без завдання збитків бюджету країни у вигляді відшкодування.

Такий механізм економічно еквівалентний чинному, і в той же час він значно простіший і надійніший. Це підтвердив досвід ЄС, де аналогічний ПДВ без відшкодування (reverse charge VAT) вже частково запроваджений, з урахуванням особливостей національної економіки.

Бібліографічні посилання

1. Сутурміна В.М. Держава – податки – бізнес: (Із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки): монографія / В.М. Сутурміна, В.М. Федосов, В.Л. Андрущенко. – К., 1992. – 142 с.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010. № 2755–VI [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Текст. дані. – Київ, 2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрана.

3. Іванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування: монографія. – К.,

2002. – 204 с.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010. № 2755–VI [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Текст. дані. – Київ, 2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрана.

4. Крисоватий А.І. Податок на додану вартість в аспекті реформування податків на споживання / А.І. Крисоватий, І.П. Вакулич / Фінанси України. – 2002. – № 6, – С. 10-15.

5. Сергій Терьохін. ПДВ себе пережив // Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/09/17/248626/>. – Назва з екрана.